17284
5

Képes Regénytár

Kada Elek

A darázs mérge.

KÉPES REGÉNYTÁR.

Tartós,

csinos vászonkötésekben,

kötetenként

egy korona = 50 kr.

Minden kötet külön kapható.

A legjobb hazai és külföldi regények, legnevesebb magyar illusztrátorok által díszített kiadásban.

KÉPES — REGÉNYTÁR

tulajdonképen nem uj vállalat, melyet szükséges volna a közönségnek bemutatni; »Magyar Regénytár« czim alatt volt forgalomban és válogatott tartalmánál, valamint remek kiállitásánál fogva régen ismeretes. Hogy a közönség mindannak daczára miért nem vette a »Magyar Regénytár«-t, annak okát abban találjuk, hogy

1 frt 50 kr.

bolti áron kinálták eladásra.

Most ugyanezen kötetek 50 krajczár leszállitott árral jönnek forgalomba

s azt hiszszük, hogy bárki, ha barátja a szépen kiállitott kitünő regénynek, szivesen fogja a

„KÉPES REGÉNYTÁR“

köteteit megvásárolni.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

A KÖNYVES KÁLMÁN REGÉNYTÁRA.

REGÉNY.

IRTA KADA ELEK.

— Pataky László rajzaival. —

BUDAPEST, 1893.

Könyves Kálmán magy. irod. és könyvkeresk. részv.-társ.

Kerepesi-út 19. sz.

M.N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA

17. 284/5

32 984

M.N.MÚZEUM KÖNYVTÁRA
II. Nyomt. Növedéknap
1923 év 335.

CORVINA könyvnyomda, Budapest, rostély-utcza.

VIGAN söpörgette a pitvar elejét Benkő Juczi. Addig terítgette a barázdákat a söprű, hogy egyszer csak oda ért a nagy eperfa alá, a hol egy asztal, meg egy nagy hosszú pad állta el útját. Sóhajtva ült le a leány a padra.

Nem azért sóhajtott, mintha megelégelte volna a munkát, mert hisz az a kis söprés nem megy dologszámba, hanem egészen más oka volt annak, a miért az az elevenséget sugárzó arcz egyszerre csak búslakodva nézett maga elé. A kecskelábú asztal, meg az az öreg pad nem beszéltek, de a mint oda ért hozzájuk, olyanformát érzett, mintha azt súgták volna: jól fenn van már a nap az égen, de azért az édes apád még most is ott dőzsöl a «Darázs»-ban, s ha majd

nemsokára haza vetődik, hát itt folytatja az édes anyád keserűségére, meg a házatok szégyenére a korhelykedést.

Megszállta a lelkét a bánat, de az eleven lelkű leány bánata olyan, mint a bárányfelhő, a mely ideig-óráig kóvályog az égen s ha elébe kerül is a napnak, nem veszi azt senki borulás számba.

Alig ült le a padra, megütötte a fülét a szomszédudvarból áthallatszó férfi-dal, mire

ujra felkapta a söprűt s jobbra-balra vígan hányta a fodros barázdákat. A mint aztán

vége szakadt a szomszéd nótájának, ő kezdte rá a magáét.

Vak ember is észrevehette abból a két-

fajta dalolásból, hogy cserébe van az egymásnak szánva; a kinek a szeme pedig beláthatott az udvarba, hát észrevehette, hogy csak azért ágaskodott fel Gerő Pista a kerítésre, hogy könnyebben tegye át a lelke egyik felét a Benkőék udvarába.

Szemre húzott kalap alól némán nézett a legény. A fél világért el nem vette volna a tekintetét a daloló leányról, s az ajkain ülő mosoly azt mutatta, hogy nemcsak a szeme, de a szíve is úszik a gyönyörűségben. Az a gyönyörűség aztán ugy felszaporodott a lelkében, hogy nem türtőztethette tovább az ajkát, hanem egyet köszörülve a torkán, átkiáltott: jó reggelt Juczikám!

— Ejnye de megijesztettél! Nézd csak, nézd; szinte a vér is meghült bennem.

— Az pedig meg ne hüljön lelkem, mert a világon én szenvedném legjobban a kínját. Különben még egyszer adjon isten jó reggelt, galambom. Hogy szolgált az éjszakai nyugodalom?

— Hogy szolgált? Hát csak ugy, mint

dolgos embernek. Nem szakította szét a gondolkozás.

— De lelkem, az én kezem se volt ölben, hanem azért belefáradtam az éjszakába.

— Ugyan miért?

— Hát csak azért, mert szemlehunyástól ébredésig téged csókoltalak.

— Ej ha! Hát még abba is belefáradsz?

— Bele ám álmomban, mikor az ölelésben csak a subát rángatom ki a fejem alól, hanem gyere most ide, próbáljuk meg. Gyere no, ki birja tovább?

— Hogy is ne? Jobb lesz, ha már lelépsz arról a kerítésről, mert mindjárt haza jön édes anyám, aztán majd lesz ne mulass.

— Bánom is én! Ugy se tartom én már soká ezt a titkot, mert nemsokára megkérlek, aztán kidöntöm közülünk ezt a kerítést.

— Kettőn áll ám a vásár.

— Azt tudom, csakhogy te már a szájamra adtad a foglalót, én meg nem szegem meg az alkut.

— A mit lopunk, nem foglaló. De különben is az igazi még itt van nálam.

— Hol van?

— Itt van a keblemben. A szívem volt az ágya. Látod ezt a keszkenőt? Magam szegtem, magam hímeztem. Szeretnéd-e?

— Nekem szántad?

— Hát kinek szántam volna másnak? Neked adom.

— Gyere hát közelebb, hisz' nem érem el.

— Eltaláltad. Majd én megyek oda, kinálgatni?

— No hát majd átugrom én.

— Lassan kérlek, ne ugorjál. Inkább majd csak magam adom oda.

Hiába volt az a kerítés, elég közel állt annak a lánynak a feje a legény fejéhez, s ugy belemerültek a kendő adásba, kendő vevésbe, hogy észre se vették, a mint nyílt a Benkőék kis ajtója s egy bámuló fej pislogott rájok.

Az öreg Várhágó Gergely, városi tizedes, hivatalos kötelességénél fogva még azt is

tudja, hogy melyik macskának ki a gazdája? melyik embernek mi a gondja? de azért erre a dologra elbámult s valamit mormogott magában: Itt van, ezt se tudtam; mikor lehetett ennek az eleje, hogy én már csak a

közepét veszem észre? Azzal aztán belépett az udvarra, hóna alá csapta az irománycsomót, a bunkós botot egyenes állásba vágta s városi hangon odakiáltá: ej haj! de nyitva van a füled, Pista öcsém?!

Benkő Juczi nagyot sikoltott ijedtében, de Gerő Pista bátran vágta vissza: hát tán Gergő

bátyám bedugja a fülét, ha madár csicsereg a fáján?

— Nem dugom biz' én, de nem mászom utána, hogy elérjem.

— Hiszen én se fogtam meg, csak közelebbről akartam hallani a hangját.

— Majd elpusztulsz te gézengúz! Még

neked áll feljebb? Hát neked, húgom, torkodon akadt a szó? Ugy látom, hogy te meg nagyon könnyen röpültél a csapda felé? No de azért ne vágd a szemedre a kendőt, hisz' a Pista már elódalgott, én pedig meg nem pirítalak, mert azt tartom, hogy még a biblia sincs szerelem nélkül, pedig azt szent emberek írták.

— Az ám, csakhogy ha Gergő bátyám elárul, akkor beszélhetek én a bibliáról.

— No ne ijedj meg. Hályog volt a szememen, kócz volt a fülemben.

— Meddig?

— A meddig akarod.

— Megfogadja?

— Ej ej! A Várhágó Gergely bátyád szava, húgom, olyan, mint a nap, a melynek soha sem csalódol a járásában. De hát a kértedre ujra megfogadom. No de hol van édes apád?

— Nem tudom. Tegnap este óta nem jött még haza.

A tizedes megcsóválgatta a fejét s azt mormogta magában: megint a Kasza Zsófi zse-

beli a kedve kamatját. — Azzal aztán letette az iratcsomót az asztalra, s keresgetett közte.

— Kis beszédem lett volna vele.

— Tán csak nem akarnak megint katonát kvártélyozni? A multkor is elég bajunk volt velök. Mindig jönnek-mennek, aztán nem elég, hogy mindenhez oda ragad annak a huszárnépnek a keze, hanem olyan a beszédjük, hogy majd kisül az ember szeme tőle. Jó, hogy itt jön már édes anyám, annak tán majd hamarabb megmondja Gergő bátyám, hogy mi járatban van.

A kis ajtón Benkőné tisztes alakja lépett be. Az asszony szemében volt valami, a mi azt mutatta, hogy nem idegen nála a bánat, de azért nem látszott a járásán, hogy megviselte volna a keserűség, mert olyan egyenes volt az állása, akár a gyertyaszál. A szava meg olyan édeshangú volt, mintha minden embernek juttatni akart volna egy részt jóságos szeretetéből.

— Adjon isten jó reggelt, Gergő bátyám. Mi jót hozott?

— Adjon isten, húgom asszony. Hozni ugyan hoztam, de biz' annak hiányossága van a jóban.

— Ne ijesztgessen kegyelmed!

— Nem természetem ijesztegetésnek nyilvánítani a rendet. Különben is nem akkora a baj, hogy ne lenne orvossága. A Kiss Imre személyében nagyon alkalmatlan úttöltőt adott a Mihály öcsém a városnak, mert örökösen részeg, nem lehet hasznát venni. Más ember állítandó helyette.

— No hát itt hagyom, húgom asszony, ezt az intőt, aztán sietek odább.

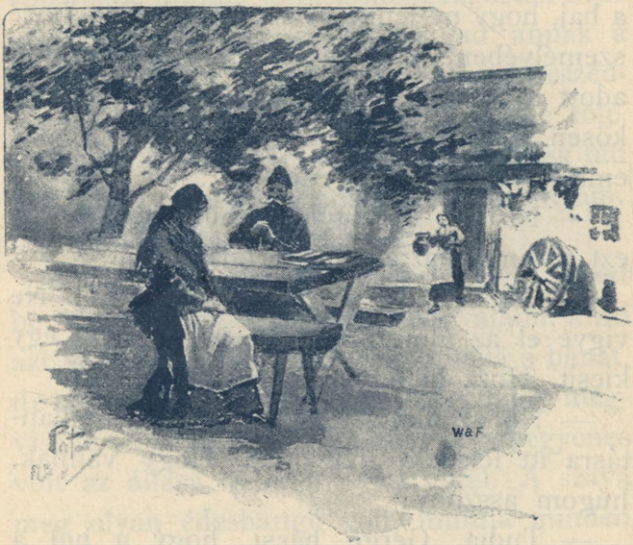
— So' se siessen ott, Gergő bátyám. Ne vigye el az álmunkat, hanem üljön le egy kicsit. Hozz ki lányom egy kis italt.

— No az álmuk kedvéért egy szempillantásra itt feledem magamat. Hogy vannak, húgom asszony?

— Tudja, Gergő bácsi, hogy a hol a gazda idegenre pazarolja a kedvét, kelletlen vendég a békesség abban a házban.

— Hát csak nem tágít a Mihály öcsém a felkapott rossz szokásától?

— Nem biz' a. Azelőtt is elmulatgatott, de nem szóltam érte, mert sohase veszítette el a kedvével a tisztességet, de mióta abba a «Darázs» korcsmába tette a lábát, azóta

nem tudom én, hogy a korcsmárosné szeme verte-e meg, vagy a bora bolondítja, de többször találja ott a hajnal, mint ide haza.

— Biz' a nagy baj, húgom asszony. Lássa

lelkem, én nem difámálom a Mihály öcsém polgári eljárását, mert rendes ember. Egy tanyájának a fala se sír a mész után, a házában egy dolog se vár a gazda után, meg senkinek a láda-fiában nincs olyan irás, a melyik az adósságát tartaná rovásón, de hát, szó a mi szó, nagy hibája, hogy nem veszi számba a finom önérzelmet. Pedig tehetne róla. Hogy csak magamat tegyem mellé, támpontját észlelhetjük a példának. Nekem nem a gazdászatban lévén hivatásom, a házam meg a kis szőlőmnél nincs egyéb örököm, de vagyonbéli gazdagságom a hivatalos műveltségi kiképezés. Kecskemét városa tizenegy tizedekre osztatódván, a legnagyobb tized van a kezem alatt. Ez pedig nagy szó! Ime nézzük a hivatást. Katona bekvártélyozási intézkedés . . . javadalmi hivatali ellenőrzés . . . szájbér fizetési felhivás . . . közgyülési tárgysorozat közlés . . . hirtelen fogalmazású rendeletek széthordása . . . bizottsági meghivások . . . személy-azonossági eldöntés . . . tizedbeli állapotok mérvének

gyüjtése . . . tizedesi hatáskörbe vágó tanácsokkal való szolgálás, meg számtalan összeegyeztetése oly dolgoknak, melyek elkerültetik a rendbéli vitát. Elsorolni is bajos az én személyi hivatásomat, pedig még sallangként ott van a böllérkedés, szüretelés és lakodalmaskodás és minden tizedbeli ház belügyeinek ismerete. De azért helyt állok én illemmel, ott a hol kell. Pedig nem jártam ki a kollégiumot, polgári hivatásom is csak a szabóság volt, de hát, édes húgom asszony, helyt állok azért, mert először van észbeli tartalom, másodszor nem hiányzik az úri körben való forgandóság, és harmadszor ujság olvasásból is merítem azt a pallérozódást, a mely elébem állítja a kötelességet s veszteg tartja bennem a tivornyázási indulatot. Bizony, ha a Mihály öcsém leginkább csak a vasárnapot töltené el jó irányú ujság olvasással, meg aztán simulna a felvilágosodott részhez, hát akkor nem érezne vágyakodást arra, hogy a Kasza Zsófi szájától tanulja az erkölcsi életet.

Ugy látszik, hogy a bölcs beszéd kifárasztotta az öreg tizedes gégéjét, mert ujra hörpintett egyet s a hörpintés után olyan jóizűen csettegtetett a nyelvével, mintha azt akarta volna mondani: a mit én beszélek, abban ugyan még tíz városi tanács se találna egy hibát. Benkő Mihályné se a beszédre, hanem a beszéd igazságára csóválta meg a fejét s olyan nagyot sóhajtott, mintha azzal akarta volna felemelni azt a nehézséget, a mi a szivét nyomta.

— Igaza van, Gergő bátyám. Sokat mondom én is neki, de hát hiába beszélek. Szelid szóra letorkolás a felelet, mert inkább hallgat az a Magó Jánosra, a ki a korhelykedésével találja el a szája ízét. Magamért már nem is beszélnék, mert tudom, hogy még a fecske se csicsereg olyan kedvvel, mikor már kiröpítette a fészkét, meg különben is, asszony kötelessége a tűrés, hát beletörődtem az asszonyi sorsomba, hanem a lányomért esik meg a szivem. Hiába mutatok előtte jó képpel tűrést, hiába takargatom mo-

solygással a bánatomat, olyan anyás ez a lány, hogy többször sír rajtam, mint a hányszor én búsulok az apja miatt. De meg az is bántja a lelkemet, hogy még az ilyen jószívű tiszta teremtésnek is az apja hibája szór sarat a hirére.

— No ezért épen nem kell kétségbe esni. Akad annak kérője.

— Akad ám, ha nem riasztja el a muzsikaszó. Hallja-e, Gergő bátyám, a czigányt? Jön már az engem ölő víg nóta, duda kiabálja a világnak az apjuk becsületét.

A kis utczában minden kerítés mellett felütötte a fejét egy-két bámuló, mert olyan mélyen zümmögött a bőgő, olyan rikkantásokat vitt végbe a szutykos, hogy valahány kutya volt, mind kiszaladt a kapu alatt, bele csaholni az idegen zajba.

Az öreg tizedes is hirtelen összeszedelőzködött s búcsuzásra nyújtotta a kezét.

— No, húgom asszony, én már szaladok, mert csakugyan jön a Mihály öcsém, azt pedig nem akarom, hogy a bor gőze nyomja el a tekintélyemet.

— Nem marasztom, Gergő bátyám, legalább a pirulásom kigyelmed se lássa.

Az öreg tizedes hóna alá kapta az irományokat s gyorsan keszegelt a kis ajtó

felé, csakhogy mire oda ért, nem juthatott ki rajta, mert elállták az utját. Benkő Mihály kezét érezte a vállán.

— Hova, hova, Gergő bátyám? Nem áll tán be barátnak, hogy a jókedv elől szökik?

— Nem szököm, öcsém uram, de nekem nem a magam kedve, hanem a kötelesség szabja ki az időt.

— Nó hát fordítsa vissza a kötelességét. Ácsi Marczi! Itt vagyunk a küszöbnél, a muzsika-szó kivül marad. Elmehettek haza.

Hajlongva távoztak a czigányok, Benkő Mihály pedig maga előtt tolta befelé a tizedest, utána meg mosolygós pipaszóval ballagott be a korhely czimborája, Magó János.

A ki rátekintett erre a két korhely alakra, alig találhatott bennök egy vonást, a mely a rosszaságukat hirdette volna. Benkő Mihály már a java korba lépett, de azért a sürű csigákban leomló fekete hajfürtökben, meg a gondosan ápolt bajuszban tévedve se volt egy ősz szál. Panyókára vetett ezüstgombos felöltője alól patyolat tisztaságban lobogott

ki a bőszájú ingujj, s ha minden lépésében is meglátszott, hogy büszkeséget oltott bele az isten, de azért olyan szelidnek látszott a tekintete, mintha a kezes bárántól tanulta volna el a nézést. Magó Jánost meg az isten is ugy teremtette, hogy a ki reá néz, hát a nevetés jusson az eszébe. Az ő haját ugyan megviselte az idő, mert sokat ellopott belőle, a mit meg ott hagyott rajta, hát azon meglátszott a nyoma; soha se hallotta senki a rossz szavát, mert még a szó mérgét is elemésztette a mosolygó szájban tanyázó pipa-csutora, a szemével meg mindig ugy hunyorított, hogy még a haragját is tréfának tarthatta az ember. Ilyen embernek nem is lehet mogorva a czimborája, s a mogorva se köti hozzá magát. Mikor Benkő Mihály meglátta, hogy a felesége elviszi az asztalról a pálinkás butykost, hát rákiáltott, s goromba szóval kezdte a köszöntést.

— Nem arra, te! Ne dugd el azt a kicsi italt, hanem inkább szaporítsd, aztán két lábra ágaskodjék a kedved.

Magó János mindjárt ki akarta köszörülni az illendőségen ejtett csorbát.

— Adjon isten, sógorasszony. Ne érjen neheztelés, hogy egy kicsit támolyogva köszöntök be, de a sógor erőltetett, aztán a sógor hangjára se adjon, mert a melyik embernek a boros pohár csengése volt a hajnali harang szava, annak hamar megbicsaklik a nyelve.

— Vendégre nincs neheztelés, amazt meg megszoktam.

— Neheztelés? Hát ha neheztel is! Aszszony méreg, pulyka méreg, kutya se hederít rá.

— Ugyan minek bántja már mindig édes apám édes anyámat? Nem vétett az semmit.

— Ki bántja? Ha a sziveden a kedve, hát eredj utána.

Beballagott a lány az anyja után, ott az eperfa alatt pedig hányták-vetették a város, meg a világ sorát. Csengett a pohár, pattogott a gúny s a zajban, nevetésben észre se vették azt az alakot, a mely botorkálva lépett be az udvarra.

Rőt fején félre volt vágva a kalap, vörös, ritka bajusza annyi felé állt, a hány szál volt benne, a feje meg olyanformán mozgott, hol hátra, hol előre, mintha hol a

csizmájának orrában, hol meg a kopott sarkában akarna gyönyörködni. A rongyos gúnya azt sejteté, hogy valami ügyefogyott koldus napszámos van benne, de a ki figyelemre méltatá azokat a lebigyesztett ajkakat,

a melyek világmegvetéssel szortyogtatták a pipaszárat, hát eszébe juthatott, hogy aligha nem büszke lélek lakozik abban az alakban. Nem is érezte az a büszkeségben a szegénységet, aztán jussal is tartogathatta magában. Nömös Kiss Imrének nem adott a sors vagyont, mert azt tartotta, hogy bolond ember az, a ki zacskóba kuporgatja a keresményét, mikor a gégéjébe öntheti. Mivel pedig a gégének nincs telekkönyve, Nömös Kiss Imre pedig csak a gégéjébe dugta a vagyonát, a jó akarat se foghatta rá, hogy módos ember. De azért a rossz akarat se vádolhatta ám azzal, hogy kerüli a munkát, mert ha be is tért hol a «Darázs»-ba, hol a «Pillé»-be, csak akkor pihent meg a kecskelábú asztal mellett, ha már elvégezte a dolgát. Hogy aztán a munka után mit csinál, meg hova rakja a pénzét, kinek mi köze hozzá? Se kicsi, se nagy nem sír utána, öreg rideg legény mulatozását pedig még a másvilágon se kérik számon.

Épen akkor ért oda az asztal mellé, mikor

javában mondogatta a tizedes, hogy «Mihály öcsém, ujra mondom, hogy a Kiss Imre helyett más úttöltőről gondoskodjék, mert a részegséget nem veszik ám munkaszámba».

Benkő Mihály szája épen szóra nyílt, mikor oda köszöntenek hozzá.

— Adjon Isten jó reggelt. Hasznos munkálkodást kivánok.

— No kapóra jött. Jobban kivánhatnám én kendnek, mint kend nékem.

— Ha megkinál nemzetes uram egy kis itallal, hát akkor kivánás nélkül is meg lesz a hasznom.

Benkő Mihály egy pohár pálinkát töltött Kiss Imrének, s szinte gyönyörködött benne, hogy milyen járt útra talált ez az ital.

— Jól esett ugy-e, Imre bácsi?

— Biz' e fájin ital.

— Ugy-e egészen más emberré vált tőle kigyelmed?

— Teremtucscse! Egészen más ember vagyok, ugyan ne sajnáljon nemzetes uram a másik embernek is tölteni egy kortyot.

— No itt a másiké is, de aztán induljon kend a dolgára.

— Hiszen épen azért jöttem, mert a Szabóné asszonyom azt mondta, hogy mindjárt itt lesz, aztán kimegyünk a szőlőbe, almát szedni.

— Itt lesz a húgom? No hiszen menjen aki merre lát, mert csap az akkora prédikácziót, hogy ha Félegyházán meghallanák, hát püspöknek választanák.

A tizedes hirtelen fel is ugrott, de már akkor egy pattogó hang csördített közéjök.

— Ni ni, alighanem megtévedtem. Jó reggel helyett jó estét kellene ezen a helyen kívánnom, mert ugy látom, hogy itt még most is olyan munkában vannak, aminek

éjszaka van az ideje, de akkor is csak mihaszna emberek cselekszik.

Eltakarta a tizedes a tenyerével a mosolygását s jó kedvvel mormolgatta magában: de tapintatos vélekedés?!

— Tán háttal keltél fel, húgom, hogy ilyen mérgesen pörög a nyelved!

Erre a szóra Benkőné is kilépett a pitvarból s engesztelve hívogatta be a pattogó sógornéját, de biz' az azt felelte, hogy ha már elkezdte, hát a végéig folytatja.

— Hallod-e Mihály! özvegy asszony vagyok, hát benőtt a fejem lágya, aztán meg testvéred vagyok, hát nem félek elmondani azt, amit gondolok. A mi sok, az sok. Tisztesség rovására esik az, mikor egy ember csak olyan semmi számba veszi a feleségét, aztán abban találja a gyönyörűségét, hogy ilyen sógorfajta részeges czimboraságba keveredik. Már is szálkák vagytok a tisztességes emberek szemében, ha pedig igy folytatjátok, hát egymáshoz dörgölőzhettek, de jóravaló becsületes ember elkerül majd benneteket.

Az az ember, a kinek egy mérges tekintetéből villámok czikáztak, a ki egy ökölütéssel a tölgyfa-asztalt ketté tudta repeszteni, mintha érezte volna a bünét, nem csinált egyebet, csak dörmögött, aztán csalogatta a sógorát, hogy hagyjuk itt ezt az asszonynépet, aztán menjünk ki a tanyára. Ott majd

nem háborgat a kerepelés. A Magó sógor maga se bánta, ha könnyű szerrel megszabadul, de simítani akarta az utat.

— Kikaptam, sógorasszony, de szép asszonynak még a szidása is édes.

— Ugy látom, sokat forgolódik sógor olyan helyen, a hol hasznát látja a szép mondásoknak.

— Özvegy ember vagyok, hát szabad a vásár. Ha ilyen feleségem volna, mint a sógorasszony, minden szép szavamat annak tartogatnám.

— A jó asszonyt nem a korcsmában keresik, lelkem. Máshol nézzen utána.

— Megfogadom a tanácsot, de most bocsásson meg sógorasszony.

Méreggel húzta magával a gazda a sógorát, s az udvarban maradtakon meglátszott, hogy mindegyiknek nyomja valami a szivét.

A tizedes szinte könyezve fogta meg a Benkőné kezét s a jó öreg tiszta szívből vigasztalgatta: ne törje magát húgomasszony, én bízom benne, hogy még jóra fordul ez

a dolog. A Juczi is oda húzódott az anyja keblére s czirógatva, csókolgatva mondogatta: ne sírjon édes anyám. A mit elveszít édes apámnál százszorosan adom én azt kigyelmednek vissza.

A tizedes végre elmehetett a dolgára, a két asszony pedig összeszedte a garabókat, s Kiss Imrének is oda szólott: no Imre bácsi, induljunk, mert már ugy is megkéstünk; húzza kigyelmed maga után azt a talicskát.

— Nem húzom biz' én!

— Ugyan miért?

— Hát csak azért, mert magam előtt tolom. Nem vagyok én kőrösi ember, a ki attól fél, hogy ha tolja, hát belelép.

Az ilyen fajta embert se hiába teremtette az isten. Ha nem tudott egyebet elérni, legalább azt elérte, hogy ezzel az egy mondásával még akkor is nevetésben tartotta azokat a bánatos asszonyokat, mikor már az uton ballagtak a szőlő felé.

Csak a magában maradt lányt nem tudta

megvigasztalni ebben a perczben semmi. Oda volt a szíve nőve az anyja szivéhez, ő érte lebbent el ajkáról reggel az első imádság,

s az ő érte való fohászszal hajtotta pihenésre a fejét. Nagy könnyebbséget hoz a bánatos szívre az az imádság, de ha könnyebbülésért röpül fel az istenhez az a fohász,

hát akkor még a kicsi bánatot is tetejézve érzi meg a lelkünk. Ott volt feje felett az a tiszta, nyugodt ég, a melynek messzesége felragadta a nagy végtelenségbe gondolatát, s amint elküldte fohászát abba az ismeretlen távolságba, ugy érezte magát, mintha százszorosan nyomta volna lelkét az a bánat, a melyre gyógyító írt kér az égtől. Még a házőrző kutya is símulva húzódott hozzá, mikor meglátta a szemében a ragyogó könyet, még az az oktalan állat is megérezte azt, hogy azok a mély sóhajtások vigasztalásra szorultak. Mozdulatlanul pihent az öreg eperfa lombja, mert talán azért állította meg az isten a szellőt, hogy jobban meghallhassa annak a szegény lánynak a suttogó panaszát: Én édes istenem, mit vétett te neked az én szegény édes anyám? Az olyan megvetett asszony, mint Kasza Zsófi, a kinek a korcsmáját pokolnak teremtette az isten közénk, a tisztességes, becsületes embereket oda láncolja magához; a ki meg becsületes, galambszivű asszony, otthon álmában sincs egy jó

szava az urának. Ördög adta-e annak az asszonynak a bűbájt, vagy te akarsz vele sújtani minket? Micsoda varázs lehet annak az asszonynak a kezében?

Jó az isten, de a legnagyobb kérésre se mondja az el azt az ilyen fiatal leánynak. Ember meg, a ki érti, az se tudja elmagyarázni. Boszorkányság van benne, annyi az egész. Szénfekete haját viharos éjszaka növesztette; egyik szemébe a naptól lopott tüzet a mely éget, a másik szemébe holdvilágtól csalta el a sugarat, a mely bájol; kóbor lidérczek tenger fenekén termő gyöngyből rakták össze a fogsorát; éjjeli pillék róna harmatjával kenték be az arczát; csalfa sellők összekötötték a lombsusogást a fülemüle dalával, aztán szellőre tették s azzal szőtték a hangját; jegenyefa leve volt a teje, attól imbolyog a járása. Egy szóval, boszorkányság lakik benne, hát a melyik férfi közelébe kerül, nem szabadul tőle. Mit ért ehhez a bajhoz egy fiatal lány?

A Benkő Juczi se értett hozzá, de a mint

elkezdett rajta gondolkozni, hát egyszerre csak felugrott s felkiáltott az égre: veszejtsd el, istenem! Hanem a másik perczben ujra lecsendesült. Akkor is feltartotta a két kezét az égre s ugy könyörgött: ha akármilyen terhet rósz rám, édes istenem, szivesen elviselem; ha akármilyen fájdalmat bocsátasz rám, elszenvedem, csak azt adjad érte cserébe, hogy az édes anyámat boldognak lássam. Tekints arra a szegény asszonyra, szánakozzál rajta, itt a szabad eged alatt esküszöm, hogy a mit rám mérsz, mindent megteszek az anyámért.

Ebben a pillanatban mérgesen ugrott ki a kutya a kapu alatt s valaki élesen kiáltá: kutyka te! Hát nem elszakította a szoknyámat ez a czudar jószág.

Benkő Juczinak leesett az esküre tartott keze, megismerte a Kasza Zsófi hangját. Akaratlanul is kiröppent a szájából: bárcsak téged is eltépett volna.

Az az éles hangú asszony nem olyan anyagból készült, hogy az ilyen beszédet

szó nélkül hagyja. Hetykén csapta ki a kis ajtót s csipőre tett kézzel szólt be a lányhoz:

— Nem szoktam a házatok előtt hallgatózni, de olyan hangosan szalasztottad ki a szádon a szót, hogy nem maradhatok adós a felelettel.

Hiába vagy gazda lánya, kicsi ragadt rád az iskolából.

— Csukja be azt az ajtót! Nem korcsma a mi házunk, a hova minden fajta ember benézhet!

— Azért is belépek! Ne félj, nem sülyed

W&F

el a portátok én alattam. Mi bajod van vélem?

— Semmi is, meg sok is. A semmi magáért, a sok magamért.

— No hát essünk át a sokon. Haragszol rám, hogy elszerettem az anyádtól az apádat. Nem én jártam utána, ő jött el hozzám. De különben is, ki parancsol a szívnek? Hát te neked nincs szeretőd?

— Nincs.

— Ugyan ne tettesd magad. Igaz, hogy még nem jár a világnak a száján, de én tudom. Minden legény megfordult már a korcsmámban, csak Gerő Pista nem ivott a boromból. Hej pedig ezelőtt pár esztendővel a tenyeremben tartott harmattól is lerészegedett volna! Érzem én azt, hogy te tartod fogva.

— Hát hogy ha még ugy is volna, mi köze hozzá?

— Egy kicsi közöm volna hozzá. Volt idő, mikor még az én fülembe suttogott a Pista, én meg visszasúgtam neki. Régebben

szeretem én azt a legényt, mint te, de azért egy szóval se bántottalak, hogy elszeretted tőlem. Ha én neked nem szóltam ezért, ne szólj te nekem azért.

— Meddő beszéd köztünk tisztességről vitázni.

— Szólhatnék rá, de abban hagyom. Csak egy szót mondok búcsúzónak. Ne gondold, hogy az apád után élek. Nem is szeretem, azt se bánom, ha soha se jön el hozzám. Akár ma is kiadom neki az utat.

Benkő Juczi bámulva tekintett az asszonyra s jóságos szelidséggel válaszolta: isten bocsánata szállná meg helyette a lelkét.

— Ha akarod, hát megteszem.

— Mit mond?

— Ha akarod, hát szakíthatok az apáddal.

— Akarom-e? Hát ha az életembe kerülne!

— Nem teszem ingyen, de nem kerül annyiba.

— Ha a becsületem nem bánja, koldulok is érte.

— Annyiba se kerül. Megalkudhatsz velem. Gyere beljebb a pitvarba, majd megmondom az árát.

Szó nélkül nyitotta ki Juczi a cserényt, s az a lány, a ki az előbb még átkot szórt annak az asszonynak a fejére, beeresztette azt az édes atyja födele alá.

— No lelkem, hát megmondom az árát. Én lemondok az apádról, mondj te le a szeretődről. Ha édes anyád boldogtalanságát csak az váltja meg, olcsón juthatsz hozzá. A mely napon Gerő Pista beteszi a lábát hozzám, azon a napon kifordul az apád rúdja tőlem.

Szinte megüvegesedett a Benkő Juczi szeme. Megfagyott a szó az ajkán, arcza hol pirossá vált, mint a láng, hol meg halott sárgaság terült el rajta, szinte megtámolygott erre a beszédre s oda kapott az ajtó félfához, hogy le ne rogyjék a földre.

— No hát nem válaszolsz?

— Válaszoljak? Mit mondjak erre? A kigyó bújt a keblébe, hogy mérget lehel

felém? Én küldjem a Gerő Pistát apám helyett oda.

— Nem értesz. Ne küldd azt. Te csak szakíts vele. Hogy aztán hozzám jöjjön, arra nekem lesz majd gondom. Minél hamarabb elhatározod magadat, annál hamarabb meglesz édes anyád nyugodalma . . . ha ugyan az még többet ér ennél.

Néma csend követte a hetyke asszony szavát. Szótlanul, villogó szemekkel nézett egymásra a két vetélytárs. Kasza Zsófi piruló arczczal, összeszorított ajkakkal várta a választ, Benkő Juczi pedig halott halványan lihegve mérlegelte szemével azt az elvetemedett teremtést, a ki játszva csere-berél a szivével, s ugy alkuszik az ő igazi szerelmére, mintha az valami kótya-vetyére kerülő portéka volna. Ugy érezte magát, mintha valami villám czikkázott volna az ereiben, a mely agyába kergette a vért, s azt a gondolatot támasztotta benne, hogy vágd a tíz körmödet ennek az asszonynak a szemébe, tépd ki a haját, uszítsd rá a kutyát, aztán rongyra

tépett ruhával dobjad ki az utcza porába. Majd meg azt érezte, hogy elszorul a keble, megzsibbadnak a tagjai, elnyomja valami a keblét s zavaros képek, kúsza gondolatok úzik, hajtják egymást a fejében.

— No felelj, mert sietek. Áll az alku?

Még erre sem felelt, hanem réveteg pillantásával kitekintett az égre, mintha onnan várna tanácsot. Azon a magas égen pedig nem volt egyéb, mint egy-egy lassan úszó bárányfelhő, de azok a foszló párák olyanformán kóválygotak, hogy olvashatott belőlök. Az egyikből egy asszony-alak képződött, a mely lehajtott, bánatos fővel térdelt, a másikból meg egy kéz támadt, a mely esküre álló ujjait feltartja az égre. A be-becsapódó szellő aztán azt az üzenetet hozta: megesküdtél, hogy a legnagyobb szenvedés árán is megváltod az anyád nyugodalmát; egy pár perczczel előbb esküdtél meg . . . . az esküdet meghallotta az isten . . . . a kérésed feljutott az égbe . . . itt az alkalom, válaszsz, ki legyen boldogabb, te-e vagy az anyád?

— No, áll-e az alku?

Benkő Juczi hátra vágta a fejét, végig mérte szemeivel az asszonyt, aztán büszkén válaszolta: áll!

— Itt a kezem, én is állom.

— Tartsa meg a kezét, arra nem alkudtam. Végeztünk.

— Ugy is jól van. Ezután hát egyikünk se tud a másikról.

Sebes léptekkel haladt ki Kasza Zsófi az udvarból, de mikor a kis ajtóban állt, még egyszer visszafordult s azt mondta búcsúzásul: szószegő ne légy, mert megérzed a boszúm. Azzal aztán ott hagyta a lányt magára.

Biz' az igazán magára volt hagyva. Leült a gyalog székre, aztán megeredtek a könyei, de hiába hullottak azok a könyek, nem oltották el azok a nagy bánatát.

Valami ellenállhatlan erő oda vonzotta a szomszéd kerítéshez. Azt se tudta, hogyan, egyszer csak áthajolva nézte azt az udvart, a mely eddig mennyországa volt, most meg

boldogtalanságának a temetőjévé változtatta az isten. A falomb csendes susogását sóhajtásnak hallá; galamb turbékolásnak siratás volt a hangja; nyíló virágok a halotti koszorút juttatták eszébe s még a derűs eget is szemfödőnek nézte. Bánatos merengéséből az utcáról halló víg fütty zavarta fel. Hirtelen leugrott a kerítésről s szivéhez kapta a kezét.

— Pista lépett be a kis ajtón. — Tudom nem vártál Juczikám? No, ne ijedj meg, édes anyád küldött. Összetalálkoztunk a közön, aztán panaszkodtak, hogy a gunyhó-kulcsot itthon felejtették. Hej, de kaptam rajta! Mindjárt ajánlkoztam, hogy kiszaladok vele. Siettem is, de csak azért, hogy több időnk jusson a keresésre.

— Nem kell azt keresni, itt van a padkán.

— Annál jobb! Több időt tölthetek veled. Nincs köztünk a kerítés, hát most már csak adsz egy csókot utravalónak, galambom?

— Csak vidd el a kulcsot, arra gondolj.

— Ejnye, de furcsa hangon beszélsz. De rossz kedved van. Ki bántott?

— Senki.

— Bizonyosan édes apád búsított meg benneteket. Ugy láttam, hogy édes anyádnak is rossz volt a kedve. Beszélj hát! Tán csak nem azért vagy ilyen szótalan, hogy rám neheztelsz?

— Hagyj el engem mostan.

— Most? Miért? Ha nem tudnám, hogy szeretsz, azt gondolnám, hogy szakítani akarsz velem.

— Nem tudom mit beszélek. Szédül a fejem. Nem tudom kimondani, a mit akarok. Nagy dolgot akarnék neked mondani, de nincs hozzá erőm. Eredj el Pista, majd inkább megizenem.

— Megizened? Hallod-e Juczi, most már

nem kérlek, hanem követelem, hogy felelj, mi lelt?

— Ne haragudjál, megesne a szived, ha a lelkembe látnál.

Olyan szomorúan nézett az a szegény leány, hogy a legény is meglágyult, s gyöngéden folytatta a faggatást.

— Panaszold el, lelkem. Néma gyereknek anyja se érti a szavát. Mi lelt?

Benkő Juczi szoborként állt, lesütötte a szemét a földre, aztán suttogva ejté ki a szót: nem lehetünk egymásé.

Mintha a mennykő csapott volna Gerő Pistába, elállt a szava. Pár pillanatig merőn nézett a lányra, aztán közelebb lépett hozzá. Szemei szinte megüvegesedtek, a hangja meg olyanná változott, mintha veremből beszélne.

— Nem lehetünk egymásé? Miért? Kitől?

— Ne kérdezd miért, ne kérdezd kitől, de el kell válnunk.

— Juczi! Hát lehetett a te szavad hazugság? Hát lehetett a te nézésed ámítás? Hát van olyan lelked, hogy csak azért hi-

tegetsz valakit, hogy aztán egy szavaddal kést döfjél a szivébe?

— Sajnállak.

— Ne mondjad nekem, hogy sajnállak! A sajnálatoddal csak mérget csepegtetsz belém! . . . . hinni sem akarom . . . . tán? nem, az nem lehet . . . . tán bűn terhel?

A megtört leány fellobbant a szóra s piruló arczczal büszkén nézett a legény szemébe.

— Kövesd meg magadat, az én becsületemen porszemet se találsz.

— Hát akkor tán másnak adtad a szavadat?

— Hát szavamat adtam.

— Kinek? Mikor?

— Azt ne keresd, ugy sem mondhatom.

— Juczi! Ha van még imádság, hát az én szavam az, mikor azt kérem tőled, ne tépd ki a szivemet.

— Nem tehetek másképp.

— No jó. Látom, hogy nincs már az én szavamnak ereje. Magamba fojtom a bánatot, de nem titkolhatom el attól, a ki a te szívedbe is belepillanthat onnan a magas égből. Az tán számon kéri a tetteidet. Isten áldjon meg.

Nagy erőt öntött a természet ebbe a lányba, hogy nem borult megbánással a távozó kedvese nyakába, vagy talán nem is a természet volt annak a mestere, hanem

az az édes anya, a ki magának nevelte, meg az az imádság, a mely szent dolognak tartja az esküt. Nem volt a szivének egy porczikája, a melyben ne sajgott volna a fájdalom, de azért még akkor is visszafojtotta a könyeit, mikor ujra kérlelve fordult vissza Pista.

— Juczi! Azt súgja valami, hogy csak tréfálsz velem. Ki akarsz próbálni?

— Ne hitegesd magad. Ne keserítsük tovább egymást, bizony isten nem tréfálok.

— Isten nevével bizonyítod? Hát akkor az isten nevét gyalázod. Nem kérdezem az okát, tartsd magadban, ugy se hihetnék már a szavadnak. Jól van. Ha te akarod, hát elválunk, hanem még egy szavam van hozzád. Nézd, ma adtad ezt a keszkenőt. Egy napja sincs, hogy hordom. Szivemen akartam tartani a szeretetednek azt a bizonyságát, a melynek még ma reggel a te szived volt az ágya. Elhagytál, ehhez az ajándékhoz mostantól kezdve nincs már igaz jussom. Visszaadom, nesze. De különben ne vesd el!

Gerő Pista szeméből kipattant a vad indulat szikrája, összegyűrte a kezében a kendőt, aztán azzal oda vágta a porba: ide dobom, a lábad elé, gázolj rajta! Legyen olyan szennyes, mint az emléke!

Mikor becsapódott a kis ajtó, feltekintett a lány az égre, s nem bánta meg a tettét. A Benkő Mihály lányának drágább az anyja boldogsága, meg az apja tisztessége, mint a maga szíve. Feltartotta a két kezét az égre s szilárd hanggal mondta: megfogadtam! megtartottam!!

Hanem aztán, mint a vihartépte virág, lerogyott a földre, s zokogva csókolta azt az eldobott keszkenőt, a melynek még az emlékére is mocsok átkot szórtak.

Egyedül, magára hagyva feküdt az udvaron a fájdalomtól elalélt leány. Nem sietett az ápolására egy résztvevő kar, de a Bodri szűkölve nyalogatta a kezét, az apró jószágok ijedt nézéssel állták körül, a fecske pedig kinyujtott nyakkal tekintett le az eperfa galyáról. Még az oktalan állatok is érezték,

hogy az ő dalos kis gazdasszonyukat rettenetes nagy baj érte, s szinte megvidultak, mikor egy ismerősük lépett be az udvarba. Annak a belépő keskedt ruháju öreg asszonynak pedig, a kinek százránczú arczából az látszott, hogy minden ránczába egy-egy jobb érzést temetett bele az idő, legelőször is nem a lányon, hanem a porban heverő szép himzett keszkenőn forgott a gondolata, s habár olyan rogyott is volt már a menése, hogy rászorult a bot támasztékára, prédára vágó vércseként csapott le a kendőre s bele csúsztatta a födeles kosarába. Aztán megállt a még mindig elalélt lány előtt s ijedt hangon jajgatta: oh édes teremtőm, el ne hagyj, édes Juczikám, galambom, mi baja van?

A hang eszméletre téríté Benkő Juczit. Megsimítá homlokát, aztán mintha valami mély álomból ébredt volna fel, kérdően tekintett az öreg asszonyra.

— Hála isten, kedves galambom, hogy felocsúdott, azt gondoltam, hogy már nincs is benne élet. Mi lelte?

— Egy kicsit megszédültem, Zsuzsa néni. Nagyon felforrt a fejem a napon. Már nincs semmi bajom.

Az öreg Kóróné minden betegséget ismert, minden bajnak tudta az orvosságát. Még a lelkébe is belátott az embereknek. Benfen-

tese volt a Benkőék házának, s igy hiába beszélt neki az a lány napszúrásról, jól tudta ő már, hogy merről fúj a szél? Hanem azért úgy tette magát, mintha hinné a beszédet, még javasolt is a betegségre orvosságot. Nagyon szivesen meghallgatta Juczi a tanácsot, fogadta is, hogy követni fogja; igy aztán, mikor sok üres beszéd után elbucsúzott a Zsuzsa néni, azzal a gondolattal kisérte ki a kis ajtóig, hogy az öreg asszony elhitte a szavát. Még meg is kérte, hogy ne szóljon erről a muló bajról az édes anyjának, mert még meg találná ijeszteni. A Kóróné ezt is megfogadta. Azt azonban nem fogadta meg, hogy nem szól majd másnak.

A napok csak úgy folytak ezután is, mint azelőtt. Kasza Zsófi korcsmájában pengett a czimbalom, a Benkőéknél meg nem fogyott a békétlenség. Különbség csak annyiban volt, hogy a Benkő Juczi dalolálását ettől a naptól fogva nem hallotta senki; a Gerő Pista meg kivette magát a szőlőbe, s aranyért sem lehetett volna becsalni.

Ezen kivül még egy csoda történt.

Egy délután gondolkozva pipázgatott Benkő Mihály, s a mint el-elnézegette a körülötte sürgölődő lányát, hát azzal kezdett enyelegni. Enyelgésre enyelgéssel felelt a lány s tréfálódásának az lett a vége, hogy súgott egyet

az apja fülébe. Azt súgta, hogy «ne menjen el édes apám a Darázsba». Máskor talán összeszidta volna az ilyen beszédért, de most elmosolyogta magát s azt mondta: «megteszem a kedvedért, inkább kimegyek a tanyára». Igy aztán megesett az a csoda, hogy mikor Benkő Mihály felült a kocsira, hát még a

feleségének is megszorította a kezét s szinte gyönyörködött a lányában, a kinek ilyen kicsi dologgal akkora kedvet derített, hogy madarat foghatott volna vele.

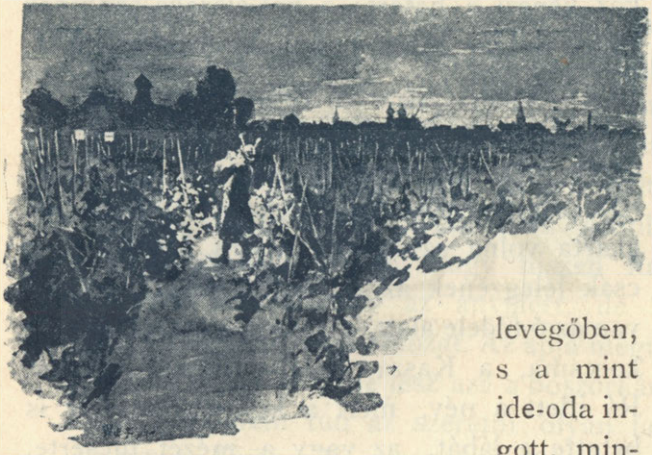
Rég nem volt a Benkőék házában akkora nyugodalom. Mikor beköszöntött az est s az anya meg a lánya lepihentek, hát mind a kettő felfohászkodott magában. Az anya azt gondolta: jó az isten, talán még majd változtat a dolgon. A lánynak meg az jutott az eszébe, hogy jó az isten, az már változtatott a dolgon. Ugy félálmában azonban az forgott az eszében, hogy hiszen nagy áldozatot is hozott ő az anyjáért, de hát ideig-óráig való ez az áldozat. Az apja megtér, a Pista pedig még se lesz azé a boszorkány-asszonyé. Nem tud az szeretni olyan fajta asszonyt. Visszaadja azt még neki az isten. Mikor aztán egészen elaludt, hát azt álmodta, hogy Kasza Zsófi egy kötéllel akarta magához kötni a Pistát, de az széttépte a köteléket s az ő karjaiba futott. Szegény leány, hogy oda szorította magához azt a vánkost?

Mikor a Benkőék házába beköszöntött a csendes éjszakai nyugodalom, a «Darázs»-ban akkor kezdődött a sürgés, az élet.

Ott a keskeny utcza sarkán, a város alján, hol messze terülő gyümölcsös erdő, meg egy köz képezi a határt; a hol éjszaka senkinek sincs dolga, meg a hol a czimbalomszó, tivornyának zaja belevesz a százados fák sötétlő lombjába: vörösfüggönyös ablakával olyan biztatóan világított egy nádfedelű kis ház, mintha minden arra járó embernek azt akarta volna az eszébe juttatni, hogy másutt csak lélegzenek az emberek, de az élet ott van az ő födele alatt. Ez volt a híres «Darázs»-korcsma, a Kasza Zsófi boszorkány-vára. Rá illett a név, mert a ki csak egyszer is betette a lábát, az vagy a mézét dicsérte, vagy a mérgét átkozta.

A város már pihent. A nagy csendet nem zavarta egyéb, mint a messze távolból felhangzó kutya-csaholás. Valahol messze riadhatott meg egy kutya, az aztán átadta a másiknak a hangot, s nem sokára a «Darázs»

egész környékét felverte az ugatás. Az éber házőrzők mind egy pontra irányították a figyelmet, mert azon a ponton furcsa valami látszott. Valami lámpásforma mozgott a

levegőben, s a mint ide-oda ingott, minden mozzanatát egy zümmögés, dörmögés kisérte. Még az ember is megijed az ilyen lidérczforma kisértettől, nem hogy egy jóvérű házőrző kutya hagyná azt szó nélkül.

A mint a korcsma felé közeledett a züm-

mögő lidércz, egyszer csak polgári rekedt hangon dőlt belőle a nóta:

Széles ez a nagy köz, de nekem biz' szoros,
Nem vagyok én részeg, csak egy kicsit boros.

Aztán megállapodott. Egy pillanatra a világosság is egy helyben maradt, s jól ki lehetett venni, hogy egy görnyedt alak töltögeti a pipáját. A kalapja mellé jobbra-balra egy-egy gyertya volt dugva. Ilyen tollat még a legvadabb tatár vezér se hordott a süvege mellett, ugyan ki lehet az az éjszakai lélek, a ki tüzes csóvával díszíti a kalapját?

Nemsokára elkezdett magában beszélni:

— Azt az áldóját ennek a göthös vén világnak, ha nem volna benne bor, hát már rég elrúgtam volna magamtól; hanem igy csak megférünk egymással. Különben nincs rá nagy gondom. Nem parancsol senki. Én, Nömös Kiss Imre, csak két urat szolgálok, a magam fejét, meg a pipámat. . . . . .

Hogy aztán könnyebben megtalálja a gyujtó szerszámot, ujra rákezdte a nótát:

A nád is csak ingadozik,
Pedig mindig vizet iszik,

de nem végezte be. Ujra mormogott magában:

— Azt a hétrétű idegen imádságát annak a masinának, hát már nem találom. Pipaszó nélkül pedig nem ballagunk. Hó! Megélek én masina nélkül is, hisz itt a lámpás! Gyere le, kedves kalapom. Ilyen sincs minden ember fiának.

Módomban áll, hát a kalapomhoz tűzöm a világot, legalább az angyalok azt gondolják az égben, hogy a kecskeméti öreg hegyben tanyázik a szentjános-bogarak királya. Tyuhaj!

Nem kell nekem so'se lámpás,
A házam csak egy kurjantás.

Még jó darabig hangzott a szőlőkben kanyargó kis közből a nóta, meg-megvillant messziről a két égő gyertyaszál, aztán ujra beállt a nagy csend.

A «Darázs» ablakában ekkor gyuladt ki a világ, a pitvar ajtajából pedig az öreg Kórónét kisérte ki a korcsmárosné.

Ugyan mit akarhatott az az öreg boszor-

kány annál a fiatal boszorkánynál? Aligha nem oktatta a tudományba. Bizonyos, hogy oktatta, mert kijövet is azt suttogta: csak ugy tegyen, édes lelkem, galambom, a hogy mondtam; nincs ennél az italnál hathatósabb a világon; a melyik férfi ebből iszik, azt ugy csavarhatja az ujja körül, akár a czérnát, örökre leköti azt magához.

— Ha látom, hogy használ annak, a kinek szántam, hát ráadásul még egyszer megfizetem kegyelmednek az árát.

— Akkor lelkem a markomban érzem már a rádást.

— Aztán mondja, kigyelmed, mikor használ?

— Amint megissza, mindjárt kivánja a csókját.

— Van-e még otthon belőle? Hátha ez kevés lenne?

— Van még otthon is, de a mennyit adtam, az is elegendő. Egy hörpentés is használ.

— No jól van. Nézze csak, Zsuzsa néni, itt van ez a kis alma, ezt is betöltöm a

kosarába. Igy ni. Nini, de szép, legénynek való keszkenő van a kosarában. Tán ezt is bűbájjal szerezte.

A Kóróné szerette volna eldugni a ken-

dőt, de már akkor ott volt a Kasza Zsófi kezében.

— Még a mult héten találtam, aztán el szerettem volna adni a czigány asszonynak, de nem akadt elébem.

— Ejnye de szép! Aligha nem a szive

szorult annak a lánynak az ujjába, a ki ezt varrta. Hol találta kigyelmed?

— Hát a Benkőéknél. Tudod akkor, mikor a Juczi baja volt. Ott volt a küszöbön. Azt gondoltam, hogy nem olyan ember veszíthette el, a ki bement, hanem olyan, a ki kijött, ilyen kis haszontalanságnak biz' én nem kerestem a gazdáját.

Kasza Zsófi jól megnézte a kendőt, el kezdett gondolkozni, aztán kis vártatva a keblébe rejté.

— Az enyém lesz a kendő. Nem feledem el az árát.

Szivesen oda adta az öreg asszony a talált holmit s elsietett volna haza, ha még valami uborka-savanyítás végett vissza nem tartja a Zsófi. Az öre Kórónénak hires volt az eczetgyártó neve, egy üveg eczetre alkudott vele. Meg is egyeztek az árában s mikor a Kasza Zsófi azzal bucsúzott el, hogy majd kiküld az eczetért, elmosolyogta magát a ránczos képű boszorkány s az volt az utolsó szava: nem tudok én olyan eczetet adni, a

melynek csurgatott mézzé ne változnék te nálad az íze.

Kasza Zsófi bement a korcsmába, az öreg Kóróné pedig ballagott kifelé a közön.

A közön ujra feltűnt a két égő gyertyaszál. Közelebb és közelebb jött a világosság, meg a hang.

Torka szakadtából neki fogott a nótának s mindjárt kinyílt a «Darázs» kis ajtaja, mikor behallatszott a dal: nyisd ki rózsám leveles kis kapudat.

— Nyitom, nyitom, édes Imre bátyám! Ej, de virágos a kedve?

— Víg vagyok én, Zsófi húgom, mindig. Muzsikaszó mellett jöttem a világra, dalolva ballagok a mennyországba.

— Hát oda igyekszik Imre bátyám?

— Most épen még nem igyekszem, de oda jutok, mert ilyen emberen még az angyalok is kapkodnak. Hát te szivesen látsz-e édes rózsám?

— Hogyne látnám? Vártam is.

— Gondolom. Várod a hírt ugy-e?

— Csak ugy égek utána.

— No hát beszámolok vele. De majd előbb leülök. Ejnye de szép sima ez az asztal, még egy csomóban se akad meg a kezem.

— Értem, Imre bátyám. Majd megakad a keze. Itt hozom a bort.

— Kár látom, hogy nagy a te eszed, mert kicsi szóból megérted a beszédet. No, hát kenjük meg a torkunkat, jobb íze lesz a beszédnek.

— Mindig szivesen hallgatom, de most csupa szem-fül leszek, hogy még egy szavát se szalajtsam el.

— Kár is volna. Hát azon kezdem, hogy beszéltem a Gerő Pistával.

— Derék.

— Azon folytatom, hogy most már haszonnal haladunk.

— Okos ember eléri a czélját.

— Azon végzem, hogy elmondom tövéről hegyére.

— Eszem a lelkét, Imre bátyám, beszélje el elejétől végig.

— Hát ugy volt, lelkem, amint mondtam, hogy ma egy hete délben kijött a Gerő Pista a szőlőbe, aztán ugy ott ragadt, hogy azóta be sem tette a városba a lábát. Hol ott ül a padkán, aztán felbámul az égre, hol meg letelepszik a diófa alá, aztán a földre van szegezve a szeme. Láttam, hogy az öreg anyja ki-kiballag, de az se tudta azt szóra hozni. Hát a mult szerdán, hozzá fogtam a dologhoz. Épen a Gerőék szomszédságában, nézegettem a tavalyi pogácsa-alma oltásaimat, mikor felém jön a barázdán a Pista. Oda szólok neki. No öcsém, láttál-e már ennél szebb alma termést? Szinte megérdemelné, hogy külön csőszt állítsanak mellé, mert ellopják. Olyan az a gyümölcsféle öcsém, mint a fehér cseléd. Tetszik, tetszik, bizakodunk is benne, hogy a mienk lesz, de egyszer csak azon veszszük észre magunkat, hogy más ölébe hull le. Erre aztán megszólalt:

— Mit mondott?

— Azt mondta, hogy «az ám».

— Azzal ugyan mit se mondott.

— Mit se mondott? Nem olyan a férfi, mint a fehér cseléd, hogy órákig is elfecseg semmiért, hanem ha szól egyet, hát akkor oszt' szól is! Hogy az idei termésre vittem a szót, azt mondom: már csak legszebben áll a Benkő Mihály szőleje. Szüksége is lesz a borra, mondok, mert amint hallom, nem várja be a farsangot a lánya. Erre aztán szóra jött ám a gyerek!

— Mit mondott?

— Hát azt mondta, hogy «ühm?!»

— Ej, hát mit mondott azzal?

— Mit mondott? Hát ha én egyszer valamire azt mondom, hogy «ühm?» aztán ugy áll a szemem, mint a vasvilla, a szájam meg fanyarrá kanyarodik, több van az ilyen rövid mondásban, mint neked egy napi pörölésedben. No aztán, hogy igy már jól belejöttünk a beszédbe, hát rákerült a szó arra is, hogy bizony szerencsés ember az a Magó János is, hogy özvegy ember létére olyan szép módos fiatal lányt kap feleségül, mint

a Benkő Juczi. No erre igaz, hogy nem szólt semmit, de ugy megcsóválta a fejét,

mintha benne kongott volna a nagy harang. Ekkor aztán ott hagytam magára.

— Hát csak eddig volt?

— Az eleje eddig. Nem lehet egyszerre ajtófélfástól berontani. Hej, húgom, ha én a fát ugy oltanám, hogy baltával vágnám az oltó galyat, aztán fejszével hasítanám ketté az ágat, ördög se lenne abból. Minél finomabbul bánok a fával, annál nagyobb haszna van a munkámnak.

— No hát hogy folytatta?

— Másnap megint arra jártam, de akkor már ő szólított meg. Olyan se hideg, se meleg dologról kezdett beszélni, de oda lyukadt ki a vége, hogy azt kérdezte tőlem, hogy kitől hallottam én a Benkő Juczi eljegyzését? Megmondtam, hogy te tőled hallottam. Te vagy benfentes a lány apjánál, meg a vőlegényénél, hát te tudsz azokról legtöbbet.

— Jól is mondta, mert ugy áll.

— No hát aztán azt kérdi tőlem, hogy: járatos kigyelmed a Kasza Zsófinál? . . . Már hogyne volnék? mondok. Nincs a földön több olyan korcsma, mint a «Darázs», mert

a korcsmárosné olyan benne, hogy még a teremtő is csak remekben alkothat olyan asszonyt, öcsém! Olyan annak a szeme, mint az esthajnal csillag, so'se pihen a ragyogása; olyan a szája, mint az üvegmeggy, a melyre még a beteg ember is ugy tekint, hogy gyógyulást vár tőle; hát még a hangja? Nincs az a csöngetyű, a melynek jobban a fülbe másznék a szava. A «Darázs» bora meg olyan, öcsém, hogy ha kivált ugy iszod, hogy annak az asszonynak a nótája kiséri beléd, hát azt gondolod, hogy a mennyországnak minden vígsága te hozzád szegődött.

— De szépen kibeszélte, Imre bátyám?! Nem csillant meg a szeme?

— Az enyém?

— A kigyelmedé mindig csillog! A Pista szeme?

— Nem csillant a'!

— No már pedig, nem hajlik magam felé a kezem, de szó a mi szó, vagyok olyan, mint a Benkő Juczi . . . ha nem különb?

— Mikor azt láttam, hogy a Pista elkezd gondolkozni, hát azt mondtam neki: hallod-e öcsém?! legény koromban sokat búsultam, mert elhagyott a babám, hanem aztán arra tértem, hogy a jó bornál, meg a szép asszszony csókjánál nincs a búbánatra különb orvosság. Nem látsz engem so'se búsnak! Azért csak azt mondom, hogy ha valamikor nyomni találja valami a szívedet, gyere velem a «Darázs»-ba, én Nömös Kiss Imre mondom neked, hogy a Kasza Zsófinak egy kacsintásától is ugy elmarad tőled a búbánat, hogy még gondolatban se ér többet utánad. No! találd ki, mit mondott?

— Mondja már ki, Imre bátyám, mert mindjárt kilyukad az oldalam.

— Ha ha ha! Majd befogom!

— Azt se bánom, csak mondja már.

— Jót mondott.

— Igazán?

— Teremtucscse!

— Mit?

— Hát azt mondta, hogy «no no».

Erre a szóra elhagyta a menyecskét a béketűrés s ugy fellökte a boros üveget, hogy darabokra tört.

— Mit bolondozik itt kend velem? Óraszámra fecseg, aztán oda lyukad ki a vége, hogy a kinek mondani kellett volna valamit, hát semmit se mondott.

— Nem mondott? Ne hirtelenkedjél, húgom. Többet mondott biz' az a kelleténél! Ha engem valaki a korcsmába hív, hát azt se mondom, hogy «no no», hanem csak annyit szólok, hogy «no», hát már naplemente előtt jár az én kezemben a pohár.

— De hiszen rég lement már az a nap, még se látom én azt a legényt.

— No hát megmutatom, hogy még ma itt lesz!

— Én meg azt mondom, hogy ha csakugyan itt lesz, hát folyik a bor, aztán még kend is csókot kap tőlem. Még pénzt is adok foglalóul! Itt van, Imre bátyám. Elfér ez a pár bankó a zsebében.

— No már érted a beszédet, húgom.

Várj, meggyújtom a kalapomon a lámpást, aztán szaladok.

— Ne szaladjon még, Imre bátyám. Várjon egy kicsit. Bort adok az útra.

— Biz' azt okosan cselekszed.

— Húzza fel kend a mándliját, mert két üveget adok. Jobb helye lesz az üvegnek a zsebében.

— Az is igaz. Az én zsebemnél keresve se találnak különb pinczetokot.

Kiss Imre meggyújtotta a lámpást, felhúzta a mándliját, aztán olyan gyöngéden dugta be a nagy zsebekbe a két üveget, mintha tojások lettek volna Azt nem vette észre, hogy az a hamis asszony egy kis üvegből valami folyadékot töltött a borba s azt se hallotta, mikor töltögetés közben azt mormogta magában: mind bele töltöm . . . még az ördögnek is eladnám a lelkemet, ha használna.

Mikor már zsebében voltak az üvegek, akkor Kasza Zsófi elkezdte oktatni az öreget:

— Jól vigyázzon, Imre bátyám, a mit

mondok. Ez a sima üveg a kigyelmedé, ez a czifrább meg a Pistáé. Jól vigyázzon kigyelmed. A czifrából ne igyék, azt mind a Pistának adja, mert tudja kigyelmed, hogy czifra szoknyán akad meg a legény szeme, czifra üveg borától hamarabb lobban fel a szív lángja.

— Értem. Bízzál bennem, másodmagammal jövök én vissza. Azzal aztán áldással indult ki az öreg az ajtón, de mikor magában volt, fejcsóválva mondogatta: hunczut esze van ennek az asszonynak, bizonyosan a czifrább üvegbe töltötte a jobb bort. Ilyen is az asszony nép, mikor a mennyei boldogságot lesi, akkor se feledi el a csalást.

Kasza Zsófi oda állt a tükör elé. Bogár haját fonogatta, csavargatta, gyertya-kormos hajtűvel a pilláit festegette, vérpiros ajakát, halvány gilicze szinű orczáját tejes keszkenővel czirógatta, a szemöldökét dióolajjal kenegette. Aztán beakasztotta a fülébe a ragyogó függőt, piros virágos selyemkendőt csavart a kontyára, hatsoros kalárist akasz-

tott a nyakába, s ezzel átesett a dolog nagyján. Ezután oda ment a sublathoz, szekrényhez, fogashoz, s előkerültek az aranyos szállal áttört, hosszú rojtos selyem kendő, a hímzett pruszlik, a tarka babos sárga szoknya, piros sávos harisnya, meg a csattogó, aranynyal, ezüsttel áttört bársony papucs s amint egyiket-másikat kezébe vette az a kipirult asszszony, olyan hevesen pihegett a keble, mintha nem találta volna a szíve a helyét: olyan ragyogással villogtak a szemei, mintha csillagok czikáztak volna benne.

Mialatt öltözködött, a város felől két alak közelgett a «Darázs» felé. A ki ismerte a járásukat, mindjárt észrevehette, hogy Benkő Mihály, meg Magó János jönnek. Halkan beszélgettek egymással. — Szinte suttogva mondta Benkő Mihály: bizony restelem magamban, sógor, hogy megcsalom a lányomat. Mikor ma délután olyan szépen kért, hát nem tudtam ellenállni, te meg most egy szavaddal megszegeted a fogadásom. Csakugyan restelem, hogy nem maradtam künn

a tanyán. Ha a lányom megtudja, talán kisül a szemem.

— Ne tarts semmitől, nem lesz belőle baj. Olyan szépen kiszökünk hajnal előtt, hogy senki meg nem tudja.

A két korhely czimbora lassan, óvatosan haladt előre, de mintha valami furcsa félelem szállta volna meg a Benkő Mihályt, maga se tudta miért? elkezdett fütyörézni. — Arra a halk füttyre aztán nagyot dobbantott a Kasza Zsófi a lábával. Ökölbe szorította a kezét s a csukott fogai között sziszegte: ezeket is az ördög hozta, nem más . . . szeretném őket az árokba vágni, de mégis jó képet kell mutatnom, mert a mig nincs az udvaromban a cserép, nem szórom le addig a házamról a korhadt nádat.

Igy aztán, mire oda értek a czimborák a kis ajtóhoz, a Zsófi arcza kiderült, s vígan köszöntötte őket.

— Nem hiába csörgött ma házamon a szarka.

— De lelkem, ma ugyan én irántam csö-

röghetett volna, ha a Magó sógor be nem lop a tanyáról?!

— Ej ni! Hát magát már ugy kell lopni hozzám?

— Azt súgja a sógor, hogy ki tudja? Hát ha akad olyan asszony, a ki jobban kínálja a borát, aztán utamat is állja.

— Az meglehet. Ha már egyszer azt látná, hogy a «Darázs» asszonyának deresedik a haja, bágyadtan pislog a szeme, károg a hangja, akkor bizony az lenne annak a vége, hogy a bora is eczetes volna.

Magó János letette a panyókára vetett mándliját egy szék karjára, aztán a mint letelepedett az asztal mellé, kacsintva vágott vissza: marad még neked annyi a csókból, hogy mézet csurgathatnál az eczetes borba.

— Hogy tudja?

— A sógortól csak tudhatom?!

— Ej ha! Hát dob lett már a Mihály gazda szája?

— Nálad van a verője.

— No, ha itt van, hát doboljunk.

Arra aztán a gyűrűs kacsójával elkezdte a Benkő Mihály száját gyöngéden ütögetni, s az a mogorvának látszó ember, a ki oda haza alig ejt ki egy jó szót, a ki az otthon való gyöngédséget csupa tehernek tartja, olyan nevetve tűrte az incselkedést, mintha gyerekké változott volna, s azzal a mondással játszanék vele az a másik gyerek: «cziróka, maróka».

— Ne ütögesd már a szájam, mert mindjárt azzal tódítja a hírt, hogy csakugyan nincs jó bor nálad.

— Ki mondja? Lida! gyere ki, hozd ide a javát!

Zörgött a Lida keményített szoknyája, az öreg Menyhárt is kezdte pötyögtetni a czimbalmot. Egyszer aztán felhangzik a távolból is a muzsikaszó s a mint Magó János csak ugy közönyösen kérdi tőle, hogy «ki húzatja?» hát ő is csak olyan közönyösen válaszolja: «a Kiss Imre gyertyás kalapját látom forgolódni, az dudáltat»

De ezután nem birta az ülést az asszony. Oda ment a kerítéshez s ha látta volna valaki, a mint finom hajlású orrának czimpái rángatódznak, azt gondolta volna, hogy a szőlő felől lengedező balzsamos levegőt szívja olyan kéjjel magába, pedig az a szép mély szavú férfi-dal lopódzott a szivébe, a melyet felé fújt a szellő. Keseregve szólt a nóta s a korcsmárosné búbánattól rezgő hangon adta vissza a dalt.

— De csalogatós kedved van, Zsófi, kinek dalolsz? Nem a Kiss Imrének a hangja az.

— De biz' a Kiss Imre, hanem azt nevetem, hogy a Gerő Pistát ölelgeti.

Olyan jóizűen kaczagott az az asszony, mintha a legmulattatóbb figurának nevetne, pedig a szíve azt érezte, hogy a nagy boldogság sarkalta a nevetésre. Benkő Mihály nem hitt neki, hanem oda állt a kerítéshez.

— Az nem lehet. Hisz még tán bort se iszik az a gyerek, nem hogy még muzsikáltatná magát?.. De biz' ő az! No sógor, nem hiába szomszédom a gyerek, rá is ragadt a nyavalyám.

— Segítse rá az isten, hogy a te nyomodba hágjon.

— Hallod-e, sógor, azok aligha nem ide tartanak, nekem pedig nincs kedvem velük mulatni. Hurczolkodjunk beljebb, Zsófi.

— Igaza van lelkem. Gyere Zsófi! Kend is jöjjön be, Menyhárt bácsi.

Egy pár pillanat alatt le volt tisztitva az asztal, s a két czimbora csendesen folytatta a szobában a mulatozást.

Azalatt Kasza Zsófi ujra kilopódzott a

keritéshez, s a mint szótlanul hallgatta a bús dalt, elvonult képe előtt a múlt s szinte rezgett a keble a fájdalomtól. Eszébe jutott, hogy ő is volt olyan leány, a ki a templomban is első sorba állhatott. Eszébe jutott az, hogy még nem is nagyon régen, ez a legény suttogott neki szerelmet, de aztán, isten tudja miért, elmaradt tőle. Csapás érte a házukat. Apja, anyja elhalt, a vagyon dobra került. Akkor jött az az öreg ember, a ki a kezét megkérte. Miért nem ment volna hozzá? A kit ő szeretett, az rá se nézett. Aztán az az öreg is meghalt. Boldog emléket nem hagyott maga után, de itt hagyta a házát, szőlőjét, meg a borát. Aztán ő kimérte azt a bort. Azt se tudja miért? ellepte a küszöbét a sok férfi. Sokfajta férfi szájától az ő nyelvének is más formájú lett a forgása. Minél többet szólt a muzsika a házban, annál inkább elmaradoztak a köszöntők. Csak akkor hallott mézes-mázos beszédet, ha lement a nap, mert a ki ő rá gondolt, az csak ember szemétől bújva, csak éjszaka merte el-

mondani a gondolatját. Még a templomból is kiszoritották. Mit is keresne ott? Már talán a jó isten se hallgatná meg őt. Aztán elkezdett könyezni, sóhajtgatni. Milyen rég óta ver érted a szivem, még se érted meg a dobogását . . . csak te rólad álmodtam még szépet . . . csak a te képed volt az, a melyben a boldogságot láttam . . . ha megértettél volna, nem lettem volna másé, nem kellene most a más mulattatásával keresnem a kenyeremet . . . De hátha rosszaság árán is eljösz valahára hozzám . . . Oh, bárcsak ide köthetném az szivedet, azért az egy szivért megvetném a egész világot!

Kikanyarodott a víg csapat a közből, s a mint megálltak a korcsma előtt, Kiss Imre állásba vágta magát s feltartva az üveget, atyai jóindulattal mondá: igyuk ki még az utolsó kortyot, öcsém?

Merőn nézi Kasza Zsófi, s a mint nézi, dobbant egyet a lábával s szinte szikrázó szemekkel, fogcsikorgatva mondja magában: oh, hogy méreggé váljék benned az az ital,

hát nem a czifra üveg van a kezében? Az a! Minden bájitalomat ez a vén sündisznó hajtja ki. Az egész számításomat felforgatja ez a boros hordó. Minek is biztam rá? Miért nem várhattam vele?

El kellett fojtani a mérgét, mert ott voltak már az ajtónál. Gerő Pista szemre vágott kalappal állt meg az ajtó előtt, de Kiss Imre átkarolta a vállát s gyöngéden tuszkolta: ide öcsém! Erre van a mennyország. Mikor aztán letelepedtek az asztal mellé, halkan kérdezte a korcsmárosnét:

— Ki van odabenn?

— A Benkőék.

— Ugyan rosszkor jöttünk. Madarat csalogatunk, de macska áll előtte.

Sürgölődve tisztogatta Kasza Zsófi az asztalt, aztán csalfán oda hajolt a legényhez:

— Ej lelkem, galambom, olyan szép szavú a nótája, hogy még most is ver a szivem tőle. Mit parancsol nálam?

— Majd parancsol az Imre bácsi.

— Ha rajtam áll, hát én szólok. Tele borral ezt az asztalt, aztán Zsófi húgom, ereszd ki az ezüstszavú hangod, hadd kívánkozzanak be a «Darázs»-ba a csillagok.

Ezután oda lopódzott az öreg a menyecskéhez s elkezdtek suttogni:

— Galambom, ide az igért csókkal, mert a hideg is lel érte.

— Majd kileli a kend arczát a forró hideg, ha a tenyeremet oda vágom! A czifra üveg borát kend itta ki, ugy-e?

— Hát aztán? Mit jár az eszed azon a kis boron? Megtartottam, a mit igértem, elhoztam.

— Üljön a helyére, aztán ne beszéljen. Marczi! Miért nem szól már a hegedű? Új vendég van, hát úgy illik, hogy a maga nótájával köszöntse a korcsmárosné.

Rákezdte a czigány, az a szerelmes asszszony pedig elkezdte dalolni a maga nótáját s ha volt valaha mély érzés a szivében, azt a mély érzést most egybegyüjtve adta ki a hangja. De Gerő Pista olyan mogorván nézett maga elé, mintha siralomházba került volna.

Más embert ott hagyott volna Kasza Zsófi a faképnél, de ennek a legénynek még a mogorvaságára is jó képet vágott, s kézbe kapva az üveget, nevetve mondta: úgy látom, hogy nincs kedv a nótámban, hát talán a boromban lesz majd nóta? Kocczintsunk, galambom.

— Velem is lelkem! Ne hagyd ki az Imre bátyád!

Tolakodott nagyon a Kiss Imre, de azt súgták neki: Kocczintsanak kenddel a bőjti boszorkányok. Akkor szorult volna össze a

gégéje, mikor a czifra üvegből ivott. Hisz' ez a legény hidegebb a jégnél.

— Hé! Marczi! Húzd el a Pista öcsém nótáját! Cserebogár, sárga cserebogár.

Azalatt pedig Kasza Zsófi félre húzta az öreg Kiss Imrét.

— Hallja-e kend, többet nem eresztem át a küszöbömön, ha el nem szalad mindjárt Kóróné hoz.

— Minek?

— Csak annyit mondjon neki, hogy adja ide azt az italt, a mire szükségem van. Nem magyarázhatom meg kendnek, majd megérti az azt. Aztán ugy hozza be kend, hogy senki ne lássa.

— Értem, szaladok.

Maga maradt az asszony a legénnyel. A czigányokat félre állitotta, ő pedig közelebb húzta a székét s ugy suttogott a fülébe:

— Ugyan hova írjam én fel ezt a szerencsét, hogy maga, édes lelkem, felkereste az én házamat?

— Hát biz' az az én szerencsém, mert azt mondja az Imre bácsi, hogy a «Darázs» bora a legjobb a világon.

— Biz' a jóságának, hála isten, nincsen híja, de azért meg se álmodtam, hogy a boromat maga is megkivánja, a ki a házamnak még a tájékán se szokott járni.

— Ha nincs a járásomba.

— Ej, rossz ember is maga, lelkem, hogy ugy kerül engem; engem, a ki tán legrégibb ismerőse. Hisz együtt gyerekeskedtünk, aztán együtt is növekedtünk. Milyen jól esik el-elnézni a képét, szinte azt gondolom, ha látom, hogy még most is játszó gyerekek vagyunk.

— Bárcsak ne nőttünk volna ki belőle.

— Jól mondja. Ugyan emlékszik-e még arra, mikor gyerekkorunkban a malom mellett játszottuk a szaladócskát, aztán maga után mindig én szaladtam, de biz' so'se értem utól.

— Hogyne emlékezném?

— Már akkor is hiába szalasztotta a leányt maga után.

— Akkor, lehet, de most az szalad előlem.

— A ki szalad. Van olyan is, a ki megáll. Hát arra emlékszik-e, mikor már felcsöpörödtünk, aztán a kukoriczafosztásban mindig egymás mellett ültünk. Sok szépet mondott akkor én nekem. Most is a fülembe

cseng a szava, de erre már maga nem emlékszik, mert még akkor melegében elfeledte.

— Az is jut az eszembe.

— Hej, de sok történt azóta. Olyanhoz mentem, a kit nem szerettem, mert a kit én szerettem, nem is nézett felém. Most az özvegységemben is az a legszebb álmom, mikor a maga régi kézszorítását érzem, mikor eszembe jut az a nótám, a melyet együtt daloltunk. Igaz, hogy akkor új volt az a nóta, de ma már régi. Csakhogy azért ma is igaz.

— Hogy is volt az a nóta?

Lassan húzta a czigány s Kasza Zsófi kézbe temetett fejjel szomorúan dalolta a nótát. Mióta a «Darázs» áll, ilyennek se látta senki. Hiába mondják arra az asszonyra, hogy a pénz után dobog a szíve, azok a bús hangok egy elveszett boldogságot siratták, azok a fekete pillán rezgő könyek csak igazán érző szívből fakadhattak. Mikor vége volt a nótának, ráborította a két szemére a

patyolat keszkenőt s szótlanul ült egymás mellett vendég, korcsmárosné. A czigányok is félre vonultak, csak az öreg Menyhárt czimbalmozása hallatszott ki a szobából.

Ez alatt a város szélén bizonytalan lépéssel tapogatta a járdát az öreg Várhágó tizedes, s ugy látszik, kicsit vigályos volt a kedve, mert donogott magában:

— Sokszor teher a tudomány..... Ördögi érzemény is lakozik a bornak erejében. ... A fej irányának hatályosságát eltéveszteti a lábnak ellenkező irányzata. A fejem haza húz, a lábam meg a czimbalomszó után készteget... Hallom is a czimbalomszót... Ugyan ki mulat a «Darázs»-ban?

A Gergő bácsi kivágta az ajtót, s mintha a mennykő csapott volna bele a «Darázs»-ba, mikor beköszöntött. Gerő Pista lesütötte a szemét, Kasza Zsófi meg eltűnt ijedtében, vagy inkább mérgében. Csak a belől levők nem jöttek ki a sodrukból. Mikor az ablakon át oda is beköszöntött az öreg, hát vígan szólt ki Benkő: Kedves Gergő bátyám,

szentelt vízzé válik a bor a kezünkben, hogy kigyelmed is közénk került.

— Már pedig édes öcsém-uram! czélirányosabb volna, ha tömjénnek tartana, a mely űzi az ördögi befolyásokat.

Erre már Kasza Zsófi is összeszedte magát. Ha szép szerével le nem kenyerezi ezt az erkölcsprédikáló vén bolondot, hát még összeomlik az egész terve. Hirtelen felugrott s édeskésen csimpaszkodott bele az öreg karjába.

— Kedves Gergő bátyám, eszem azt a galambszelid zúzáját, ne keresse itt az ördögöt. A legjobb arkangyal lépett ide be hozzánk kigyelmeddel.

— Minden hizelgési intézkedés érvénytelen a hivatali veszteségre. Most pedig hivatalom minéműségének hangulatában vagyok.

— Tán csak nem haragszik rám, édes Gergő bátyám?

— A rendnél nem a harag irányozza a végrehajtást, hanem a rend.

— Hát mi nincs nálam rendben?

— Hát az erkölcsök hangulata zavart, arra intézem majd a véleményt.

— Talán csak nem paposkodik, Gergő bátyám?

— De igenis. Majd sorra kerülöm az oktatást?

— Ördögöt űz?

— Igenis! Majd először ezeknél a bent bujkáló ördögöknél kezdem. Az volna a megjegyzésem uram-öcsémék, hogy talán a gazdászat plántájának a tekintélyét nem a borral öntözgetik?

— Már pedig mi olyan plánták vagyunk, hogy szeretjük a boresőt.

— No jó, majd mindjárt visszatérek az eszméhez, hanem előbb idekinn lesz egy kis hivatásom. Hallod-e, Pista öcsém, szót intézek hozzád.

— Állok elébe!

— Hát micsoda erkölcsbéli fogyatkozás támadt benned, hogy itt töltöd az éjszakát?

— Kinek mi gondja rá?

— Az angyalnak is, meg az ördögnek

is sok rá a gondja. Micsoda szívbéli kétszinűség szállt beléd?

— Akármi!

— Ne harapd el a bűnbéli intézkedéseket ilyen rövid szóval, hanem kövesd meg magadat, mert majd én fütyülök, aztán megtalálja hallani a madarad.

Idejét látta Kasza Zsófi, hogy közbelépjen, oda húzódott az öreg mellé, aztán czirógatva beczézgette:

— Édes Gergő bátyám, ne innen hajtsa az ördögöt. Hiszen én rajtam van a boszorkány-nyomás. Ugy fáj a szivem. Ha van ördögűző tudománya, meggyónom minden hibám, csak segítsen rajtam Gergő bátyám. Jőjjön ide ehhez az asztalhoz, aztán belőlem űzze az ördögöt. Igy ni, üljön ide a kis asztal mellé. — Aztán oda fordult a legényhez s annak azt mondta: hüvös van már idekinn lelkem, jobb lesz, ha bemegy ide az én szobámba. A fülébe meg azt súgta: lerázom én mindjárt ezt a nyelves vén bolondot a nyakamról.

Gerő Pista a czigányokkal együtt behúzódott a szobába s mig az egyik ablakból a czimbalmos hallatszott, a másik szobából ki-kirikkant a duda. Ez a zagyva hang még jobban felingerlé az öreg tizedest s elkezdett pattogni:

— Hát nem elég, hogy az egész város megbotránkozik már e mételyező hatásodtól. hanem még ráadásul az ilyen Benkő-fajta tisztességes ember becsületét is magadhoz kaparítod, aztán már az ilyen Gerő Pista erkölcsös irányzatú fiatalság szivében is térfoglalásra igyekszel? Tudod mi lesz ennek a vége?

— Nem én.

— Hát az lesz, hogy a város, mint erkölcsi testület, elveszi tőled a korcsmáltatási jogot, s akkor nem tudom, mi lesz a jó létre irányuló jövedelem?

— Elveszi? Hát kinek vétettem én? Mi rosszat cselekedtem?

— Csábítod az összes korbéli polgárságot.

— Én csábítom? Hát azt hiszi kigyelmed,

hogy a kik nálam szoktak mulatni, azokat szeretem? Iszszák a boromat, addig van. Az egyiknek sok a pénze. A pénz, édes Gergő bátyám, mulandó jószág. A másik szép nyalka legény. Szépség? Hamar elvesz, nem epekedem az után. Egy van, a mi a legnagyobb, meg legszebb kincs a világon.

— Mit tartasz annak?

— Az észt, meg az illendőség tudást.

— No ebben jó irányu az eszméd.

— Hej, Gergő bátyám, mikor én hallom a kigyelmed bölcs észjárását, mikor hallom azt a mindent kimondani tudó aranyos beszédjét, mikor látom azt a pallérozódott állását, meg járását, hát szinte sír a lelkem, hogy miért nincs több ilyen ember a világon?

A Gergő bácsi leeresztette a tokáját s szelidebb komolysággal mondá:

— A tökéletesség azért tökéletesség, mert ritka.

— Bizony ritka. De hát azért nem értem én azt, hogy kigyelmed, a ki tökéletes ember, hogy nem ismer engem?

— No hát nem mondom épen, hogy javíthatatlan volnál.

— Rossz se vagyok. Az a bajom, hogy félre ismernek. Mennyit dolgozom éjjel-nappal, hogy megélhessek. Bele is betegedtem. Jaj istenem, most is oly rosszul érzem magamat.

— Mi bajod?

— Ugy fáj itt a szívem tájékán valami. Jaj Istenem, szorítsa ide a keblemre a kezét, mert mindjárt megfulladok.

— Hol szorítsam?

— Adja ide a kezét. Itt szorítsa, a szívemet . . . itt . . . itt . . . oh . . . oh, de áldott kéz . . .

— Szorítsam-e még, húgom? Szivesen megteszem, ha épen még kivánod?

— Köszönöm. Már jobban vagyok. Áldja meg az isten azt a jóságos kezét.

— Mi a bajod?

— Isten tudja. Hisz a szememből is kilátszik, hogy beteg vagyok. Nézzen csak jól bele, Gergő bátyám.

Kasza Zsófi félig felfordította a mandulavágású szemeit s ugy odaszegezte a Gergő bácsi szemére, hogy szinte megbizseredett az öregnek a vére.

— Nincs a te szemednek semmi baja, hisz olyan tüzesen néz, hogy egész a szivemig ér a melegsége.

— Bárcsak oda nézne, megérezné azt, a mi után titokban annyit búslakodtam . . . Édes Gergő bátyám, sokat elsuttognak ezek a férfiak én rólam, de sohasem hallottam olyan szépen, olyan versformában, olyan édes nyelven elmondani, hogy mi a szerelem? Hej, ha én egyszer édes Gergő bátyám szép szavával hallanám azt elmondani, a mennyországba kelnék. Azt mondják: a szerelem, szerelem. Mit tudok én ebből? Ugy-e tanult ember máskép tudná ezt elmondani?

— Persze, hogy máskép!

Zsófi felugrott a székről, de egy jajszóval ismét visszarogyott.

— Mi bajod van?

— A sok járásban már egészen elromlik

a lábam. Nézze csak, Gergő bátyám, ugy-e fel van dagadva?

— Nem látom én.

Kasza Zsófinak volt rá gondja, hogy Gergő bácsi jobban lássa a bársony-papucsba bújt piros sávos harisnyát, a mire aztán ki is nyitotta az öreg a szemeit s édeskésen suttogá: Nem dagadás az, hanem természetbéli terjedtség. Takaros fehércseléd vagy te, Zsófi.

— Dehogy vagyok.

— De bizony az vagy. Nem csodálom, hogy soknak megzavarod a fejét.

— Azért mégis sokért nem adnám, ha ilyen szép fehér kezem volna, mint Gergő bátyámnak.

— Most hallom először.

— Nem hiába irástudomány a mestersége Milyen szép formásak ezek az ujjak? Szinte jól esik velük játszani.

— No ne simítsd már te, mert szinte megcsiklandok.

— No hát engedje szépen az enyémben

pihenni. De ritkán jön erre én felém, Gergő bátyám.

— A mennyiszer illik.

— Illik! Illik! Mit ér az nekem. Sokszor eszembe jut, hogy ihol ni, ez a Benkő az egész vagyonát is rám pazarolná. De hát ha egy hétig is mulat nálam, nem ér az nekem annyit, mintha Gergő bátyámnak csak egy pillantásra is hallom a hangját. Mit ér az nekem, mikor csak goromba parasztbeszédet hallok? Az a boldogságom, mikor Gergő bátyám lágyszavú csendítésével szinte olyan rigmusban folyik a beszéd.

A tizedes tekenős békaként kinyújtotta a fekete nyakravalóból a nyakát, aztán rezgő pillákkal suttogá:

— Hát a te szívbéli eszményed érdeket táplál a szóbeszéd édes lendületéhez?

Kasza Zsófi megragadta az ölében felejtett kezeket, s lelkesülten rebegé:

— Csak az az igazi férfi, a ki igy beszél. Ha az isten ilyen embert adott volna nekem,

hát nem volna czégér a házamon. Csak az ilyen férfiért ver a szivem.

— Ne bomolj már te! Nézd csak nézd, még elhiteti velem, hogy most is legény vagyok.

— De hiszen látom én a szeméből, szeme ragyogásából, hogy nemcsak észszel van megáldva, hanem erő dolgában is kiállaná még akármelyik legénynyel, Gergő bátyám! Itt a jó bor, csak egy kortyot igyék ennek a percznek az áldására. Ha akarja, még ma kiadom a Mihály gazdának az utat.

— Ne tréfálj már no?!

— Nem tréfálok!

— Hamis a zuzád.

— Kitépném, ha hamis volna.

— Mire igyam, te czifra darázs?

— A darázs mézére, a szerelemre.

— Iszom no, te csalfasági tüzes fajzat.

— Ugy, ugy, Gergő bátyám, erre az áldomásra bejutottam a menyországba. Hanem édes lelkem, galambom, most hagyjuk abba a beszédet; menjen szépen haza. A Benkő-

vel kell előbb végeznünk. Aztán... aztán... Tudja már a többit.

— Megyek, megyek, te éjjeli napsugár.

— Ugy, ugy. Csókot hányok a kezemmel utána, az legyen az útravaló.

Az öreg tizedes lassan elódalgott s azt gondolta magában, hogy utóvégre ez is kötelesség. Feláldozza magát a Benkőék nyugodalmáért. Hej, pedig ha belátott volna annak a hamis asszonynak a gondolatába, menten visszafordítja a rudat?

— Hála istennek, csakhogy ezt a karatyoló vén szamarat lerázhattam a nyakamról. Milyen nehezen tudtam ide csalni ezt a Pistát, aztán mikor itt van, akkor se tudok hozzá ugy beszélni, hogy ez is, az is útba ne állna.

A Magó Jánosnak a mándlija még most is ott volt a szék karfáján. A mint ezt meglátta az asszony, egy kicsit gondolkozott, aztán a homlokára csapva beszaladt a házba. Kis vártatva ujra kijött, először szétnézett, aztán hirtelen oda futott a mándlihoz, a

kebléből kivett egy kis keszkenőt, s azt ugy dugta bele a Magó János mándlijának a zsebébe, hogy kilátszott a csücske. Ugyan micsoda ravaszság juthatott ennek az asszonynak az eszébe, hogy a Benkő Juczi ellopott keszkenőjét dugta a Magó János mándlijába?

Nem jóban törhette a fejét, mert ugyancsak megrezzent, mikor egy nagy puffanás hallatszott ki Benkőéktől s Mihály gazda dörögve kiáltá:

— Azt a mindenét ennek a csárdának! Hát itt senki se néz már az ember felé?!

Be is ugrott rögtön, hogy valami baj ne támadjon, de már akkor a Pista kifelé tartott. Ott akadtak össze a pitvar ajtóban.

— Hova, lelkem?

— Haza. Fizetek.

— Ugyan ne tréfáljon már no. Meg se melegedett még a helye, aztán már is itt akar hagyni?

— Az Imre bátyám is elszökött már.

— Dehogy szökött. Mindjárt itt lesz.

Ebben nem hazudott, mert Kiss Imre csakugyan közeledett. Sok baja volt, azért késett. Az a vén Kóróné sehogy sem akarta megérteni a szavát, csak nagy sokára adott elő egy nagy üveget, mert alig jutott eszébe, hogy Zsófi eczetet kért tőle. Persze, hogy azt kért! Holnap akarja savanyítani az uborkát, aztán azt mondta, hogy valakit majd elküld érte. Azzal a nehéz nagy üveggel nehéz volt a bánás, hát Kiss Imre se nyargalhatott vele, akár hogy is mérgelődött Zsófi.

Mig Kiss Imre ballagott a közön, addig Gerő Pistát ujra az asztal mellé ültette az asszony s dalolással tartá. Mikor ezzel se derítette kedvre, akkor ujra elkezdte a beszédet:

— Kocczintsunk lelkem, vesszen a bánat! Nem lett attól még egy ember se gazdaggá. Én nekem is van elég gondom, de azért nem vesz el a kedvem. Lássa lelkem, milyen sok bajom van azokkal az emberekkel is; ezt a vén bolond tizedest czirógatnom kell, hogy a prédikációjával ne zavarja a mulat-

ságunkat. Annak a másik kompániának is, de sokszor el kell nyelnem a goromba beszédjeit. A rossz világ azt fogja rám, hogy a Benkő parancsol a szivemmel, pedig a garázdálkodása miatt akár so'se látnám. Különben majd talán vége szakad ennek. Nemsokára elveszi Magó János a leányát, hát majd csak elmaradnak.

— Pletyka lehet az csak.

— Igaz biz az! Rég szeretik azok egymást, hanem a mint én ismerem a Benkő Juczit, hát nem tudom, hogy a hűségét meddig állja, mert fogadom, hogy ha száz szeme is lesz Magónak, mind a százra kendőt köt majd az a lány.

— Nem tudom én azt elhinni.

— Talán inkább nem akarja. No hát mutatok én majd olyant, hogy majd elég lesz egy bizonyságnak. Most is ott van a Magó mándlijának a zsebében a Juczi keszkenője. A napokban kapta tőle. Várjon csak lelkem, majd kiveszem, de jól nézze meg.

Ezt ugyan nem várta Pista, hanem az asszonynyal együtt ugrott oda s lángvörössé vált a képe, majd kipattant a két szeme, mikor gúnyosan tartotta elébe a keszkenőt Zsófi. Hogy mit beszélt az a gúnyos asszony, azt nem hallotta, mert kavargott vele a világ s ebben a kavarodásban fenszóval kezdett gondolkozni.

— Az én keszkenőm? A lábához vetettem a szíve zálogát, mert azt gondoltam, hogy megbánással adja vissza. Hej Juczi, so'se hittem, hogy kigyófészken pihent ez a keszkenő, a melyet egyszer nekem adtál.

— No édes lelkem, hiszi-e már? Nem az ujjamból szopom én a hirt, lelkem!

— Most már hiszem.

— Különben nincs benne semmi különös dolog. Azt ugyan régen tudtam, hogy Juczi pénzes ember után vágyódik, de hát Magó János nem olyan formátlan ember, hogy csak a pénzért menne hozzá. Igaz ugyan, hogy nekem a pénzével se kellene. Igyék már lelkem! Tán nem ízlik a borom?

— Dehogy nem ízlik? Most ízlik csak! Ez hajtja a búbánatot.

— Búbánatot? Ugyan mi bánat érhetné magát? Jobban érheti azt a bánat, a ki belénézett a maga szép szemébe.

— Érhetné, ha olvasni tudna belőle.

— Ha meghalnék az olvasástól, még akkor is szeretném kiolvasni, de várjon. Adja ide a kezét. Hátha a tenyeréből tudnék valamit kiolvasni? Igy ni. Tegye az ölembe. No lássa, már kezdek belőle olvasni.

— Ugyan mit?

— Hát ez a mély kis barázda azt jelenti, hogy magát leány sohasem boldogítja. Vigyázzon! Ha lány lesz a kedvese, az meg fogja csalni. Ez a keskeny csík meg azt jelenti, hogy a legnagyobb bánatában igazán szerető asszony szív lesz a vigasztalója.

— Ha már a lány szívbe belebukom, asszony szív se ad én nekem boldogságot.

— Ej, dehogy nem, lelkem?! Az asszony szerelme forró, mint a napsugár, édes, mint a csurgatott méz, víg, mint a pacsirta-dal,

nincs az a bánat, a melyet egy igazán szerető asszony el ne lopna a kedvese kebléből.

— Ugyan merre terem az ilyen bűbájos asszony? Szeretném vele ellopatni a szivem terhét.

— Rávezetem lelkem, kocczintson először velem, aztán mondja: veszszen a bánat!

— Veszszen! Igyunk rája!

— Igyunk rája! Most meg ki a második pohárral! Éljen a víg élet!

— No hát az is éljen! Igyunk rája.

— Marczi! hogy szól az a nóta: «valamit súgok magának»? Szóljon a hegedű, majd a nóta mellett súgom el azt, a mit én akarok mondani, meg a mit tudni szeretne édes lelkem.

Húzta a czigány. Az a lelkéből kiforgatott menyecske pedig rátette a kezét a vállára s az a legény nemcsak tűrte, hanem még maga is átfogta a korcsmárosné derekát. Bor, dal s a menyecskének tüzes szeme mámorba ringatá, s ebben a mámorban egymást kergette a kitörő kedv, meg a keserűség.

Mikor javában folyt a nóta, akkor ért oda

Kiss Imre. Egy félakós nagy üveggel czipekedve, bekukkant a kis ajtón, s izzadva mormogott magában:

— Azt a tökéletlen eszét annak a Kórónénak, nem hiába ugy vertem fel az álmából,

alig akart megérteni. Aztán milyen agyafurt a vén szipirtyó? Hogy ne igyam a borból, hát váltig azt hajtogatta, hogy vigyázzak rá, mert eczet van benne. Azt mondta a Zsófi húgom hogy ugy vigyem be, hogy ne lássák. .... Ez lesz már neheze a munkának! ....

Itt van a szék karján egy mándli, majd a mögé húzódom.

Lassan, óvatosan görbülve csúszott az öreg a mándli mögé, de onnan nem juthatott tovább, mert ekkor lépett ki Magó János, a ki nevetve nézte a mulató legényt s nevetve szólt oda: ni ni! Te is megkivántad a «Darázs» borát, öcsém!

— Meg ám!

— De a mérge se keserű, ugye?

— Nem számolok róla.

— Jól teszed. Nem háborgatlak, csak a mándlimat keresem. Ni ni. Lidércz röpködik a mándlimon? Mit keres ott kend a gyertyás kalapjával, öreg?

Kiss Imre elfújta volna már a gyertyát, de késön volt. Nem volt mit tenni, felállt, s bevallotta, hogy egy kis italt hozott.

Felugrott Kasza Zsófi s oda szaladt, de amint meglátta az üveget, először felforrt benne a méreg, hogy az oktondi most meg az eczetet hozta el a bájital helyett, hanem aztán elkezdett kaczagni s vállveregetve azt

mondta az öregnek: ugy ugy, Imre bátyám, csak iparkodjék. Magára bízom a kezelést.

— Csak rám kell bízni! Gyertek morék kezeljük. Hozzatok üveget.

A beszédre Benkő Mihály is kilépett s mogorván szólt oda Zsófinak: jobb volna ha «Darázs» helyett «Kelletlenre» keresztelnék ezt a korcsmát.

— So' se kereszteljék biz' azt, hát mivel szolgálhatok?

— So' se szolgálj nekem! Maradhatsz magadnak.

— Ne zsörtölődjél sógor. Igaz, hogy már hajnalodik, hanem azért megiszunk egy kis kávét. Üljünk ide a másik asztal mellé.

— Eh, ne beszélj! Hajnal nélkül is ugy itt hagyom én ezt a lebujt, hogy imádkozva se csalnak vissza többet . . . De azt is tudom, hogy sírva emlegeti meg a «Darázs» ezt a mai napot.

Benkő Mihálynak méltó oka volt a haragra. Ő volt eddig ura a «Darázs»-nak s az a korcsmárosné, a ki csak az ő pillan-

tását leste, most egész éjszaka felé se nézett, hanem egy legényre pazarolja a nótáját. Nagyot is vágott öklével az asztalra s szintugy rengett bele a korcsma, mikor elkiáltotta magát: fizetek!!

Kásza Zsófi pedig felbigyesztette az ajkát s meg se mocczant, hanem oda szólt a Lidának; eredj, számolj.

Ez a jelenet nem zavarta meg Kiss Imrét. Töltögette az üveg tartalmát, s kedélyesen kezdte a kocczintást. Amint azonban felhajtották, a czigányok elkezdtek jajgatni, az öreg elkezdett csuklani s csak ugy dőlt belőle az átok.

— Hogy az ördögök savanyítanák be azt a Kórónét, hát félálmában nem eczetet adott?

Erre aztán mind elkezdtek nevetni, még a Benkő Mihály is alább hagyta a mérgét.

Fenn volt már a hajnal pirja az égen. A széles közön ki-be jött-ment a nép s a nép között a Benkő Mihály felesége is lányával együtt ballagott ki a szőlőbe. Mikor oda értek a «Darázs» tájékára, felsóhajtott a

Benkőné: édes lányom, ma csak nyugodtabb szívvel megyünk ki a szőlőbe, mert nem félünk, hogy a korcsmából kiált ránk az apád.

— Majd csak beleun az édes anyám ebbe a felgyújtani való korcsmába. Lássa, most is könnyen ráállt, hogy egy szavamra inkább kiment a tanyára. A helyett, hogy itt mulatna, odakinn dolgozik.

Ebben a pillanatban Gerő Pista átkarolta Kasza Zsófit, s amint elkiáltotta magát: enyém a világ! rákezdték kettősbe a dalt:

Korcsmárosné arany virág,
Minek is ég az a világ,
Nincsen olyan fény az égen,
Mint a maga két szemében,
Csak az égjen nékem.

Benkő Juczi már az első hangra összerezzent, s szivéhez kapva, tántorogva szédült le a bakhátra. Szegény anyja nem tudta, hogy hova legyen az ijedségtől s a járókelőkkel együtt szívszorongva élesztgették az elalélt leányt. Alig jutott eszméletre, új hangok törtek ki a korcsmából, a mitől anyjá-

val együtt ujra megrezzent a leány s szoborszerű némasággal hallgatták a heves beszédet. Hallották a Benkő Mihály hangját:

— Korcsmárosné! Most tátsa fel a száját, ha még tartoznám, mert magam jó szántából nem jövök többet ilyen helyre, a hol egy nyavalygó legény ordításáért imádkoznak.

Aztán a Gerő Pista indulatos hangja hallatszott:

— A kigyelmed fülének jobban imádkoznak otthon, még sincs annyi becsülete, hogy hallgatna rá.

— Te beszélsz igy velem?

— Már én jobban beszélhetek, mint a czimborája, mert nem vettem meg kigyelmedtől bor mellett a lányát!

— Ki vette meg?

— Hát a czimborája!

— Ha nem vagy részeg, gazember vagy!

— Gazember az, a ki meg se látja a feleségét, gazember az, a ki korhelységgel veszi meg a lányt az apjától! Nem hazudik

az a keszkenő, a melyik ott van a Magó János zsebében! Benkő Juczinak Magó János a szeretője!

Egy sikoly hasította át a levegőt. Benkő Juczi őrültként szaladt át az uton s két kezébe kapva a fejét, kétségbeesve kiabálta: nem igaz!... hazudsz!... gyilkosom vagy! Azzal lerogyott a «Darázs» küszöbére.

Oda ugrott Benkő Mihály hozzá, de akkor már a felesége is ott volt, a ki azzal taszította el a lánytól: — Vissza, elvetemült! Most már a feleséged szíve mellé eltemetted a lányod becsületét.

Nagy híre futott ennek az esetnek. Nem volt aznap a piaczon ember, a ki nem beszélt volna róla, s nem volt ember, a ki meg nem szólta Benkő Mihály házának a tisztességét.

A «Darázs»-ban ugyan nem érezték a bajt, mert hisz olyan víg volt ott az a menyecske, meg az a legény, hogy azoktól ugyan összedőlhetett a világ, hanem megérezték a többiek. Magó János befogott s eszeveszetten hajtott a tanyára. Ugy indult ki, hogy tán soha

se jön vissza. — Benkő Mihályon pedig megesett az a furcsaság, hogy félve ment be a maga házába, félve kérte a feleségét, hogy ereszsze oda ahhoz a beteg lányhoz.

A bocsánatadást talán akkor gondolta ki az isten, mikor az első feleséget teremtette. Mikor az a sok keserűséget okozó durva

ember lehorgasztott fővel állt meg a pitvar előtt s nem jött egy árva szó se ajkára, meglágyult az asszony szíve; mikor meg az volt az első szava, hogy ereszsz a lányomhoz, felejtsd el az eddigit, hát az a megvetett asszony sírva borult az ura nyakába s a mint egymást átölelve közösen érezték a fájdalmat, észre sem vették, hogy annak az

ágyban pihenő halott fehérségű lánynak az arczát pir borítá, mosolyra keltek ajkai, s aztán oda lopódzva melléjük imára kulcsolt kézzel rebegett felettük áldást.

A Benkőék házában, talán ez a percz volt eddigi életökben a legboldogabb. Apa, anya, lány átkarolták egymást, s habár nem is jött szó ajkaikra, érezték azt, hogy valami láthatatlan kéz eloszlatja belőlök a keservet s fagyasztó gyötrődés helyett jótékony melegség árad el a sziveikben.

Nem kellett annak a lánynak doktor. Olyan víg lett az egyszerre, mint a bokor között röpködő madár s az a vígság ugy ráragadt az öregekre, hogy mikorra a nap lement, a Benkőék házában már nem lehetett egyebet hallani, csak enyelgést. Rosszul kezdődött a nap, de annál jobban végződött.

A másnap csak ilyen jót igért. Az eperfa alatt, nagy garmadába volt rakva a piros alma, a melyet garabókba válogatott a Juczi. Vígan folyt a munka. El-elbeszélgetett magában:

— Jó, hogy sok dolgot adott az isten, mert a nélkül talán elvesztené az ember az eszét... Mennyi baj is ért ilyen rövid idő alatt? De az is igaz, hogy jutalmat is kaptam érte, visszatért édes anyám boldogsága. ... Szegény apám! Hogy megtörte ez a csúfság? Egész éjszaka nem tudott aludni... No, de majd elfeledtetem vele... Milyen gyönyörűségem telik benne, hogy mindig édes anyám körül forgolódik; most is együtt vannak a pitvarban... Nem gorombáskodik ám most!... Majd csak én rólam is elfordul a bánat. Most még el-elszorul a szivem, mert gondolkozom sokról... a múltról... a jövőről... mindenről.

— Ejnye, kis lányom, hát te ölbe tett kézzel válogatod az almát?

— Csak a napot néztem, édes anyám, hogy mennyire járhat már az idő.

— Gyere már apjuk, szóljál te is ennek a lánynak, mert beteg ez a gyerek.

— Az ám, fiam, mi bajod van?

— Ugyan ne fogja már rám édes apám,

hisz, most is nevetek. Inkább édes apám a a szomorú.

— Bizony, lelkem, mi tagadás, az én lelkemet nyomja a gond. Hisz' ha még egyszer megfoghatnám azt az időt, a melyiknek ma már csak a nyomát látom, de más útra terelném a rúdját.

— Ugy-e, édes apám, én miattam nyomja a bánat? Ne búsuljon. A ki bajt ereszt ránk, tisztára is mossa azt, a kire csak a rágalom dobhat sarat. Ez a legkevesebb. Adott az isten munkát, ha pedig van munka, akkor szalad a gond. No, édes apám, próbáljuk meg, ki tud hamarabb kiválogatni egy garabó almát?

— No nem bánom, futtassunk.

— De ne csak nagyjából válogassa ám kigyelmed, mert megnézem, hogy van-e benne éretlen?

— Nem lesz abban egy sem. Hanem ne siess ugy te, mert csakugyan megizzasztasz.

— De hiszen nem ér ám már utól.

— Nem-e?

— Nem ám, mert én már kész vagyok. Megharagítottam most, édes apám. Elrontottam a kedvét.

— Nem rontottad biz' azt, so'se volt jobb kedvem.

— Csakugyan? No lássa, édes apám, még egy kis alma-válogatás is el tudja űzni a gondot.

Mikor átölelték egymást s egy darabig ugy maradtak, boldog mosolygással nézte őket a belépő Szabóné. Aztán az is beállt negyediknek.

Amig Juczinak a házban dolga akadt, addig az öregek ujra előszedték az elmúlt dolgot. Nem lehetett azon olyan könnyedén

átesni. Azon kezdte Szabóné, hogy a szegény Várhágó bácsit annyira bántja ez az eset, hogy még a napi munkájába is belezavarodik. Azt mondja, hogy olyan szál van a kezében, a melylyel majd kifeslik a gubancz.

— Mit tudhat az? A sógor zsebében volt a kendő, az bizonyos. Ha a sógor olyan mafla, hogy nem tud számot adni róla, hát akkor mit tud a tizedes?

— Ugyan ne bántsd azt a szegény sógort. Ezelőtt nem szántam volna kilökni a házból, most meg a szívem is megesik rajta. Majdnem könyezve panaszolta, hogy azt se tudja most, hogy a barátságoddal hogy áll?

— Hogy áll? Hát csak nem kivánhatja azt, hogy napos vendégemül lássam azt, a kivel a lányomat hírbe hozták? A házamba dugott csóvát még én fújjam?

— Hát nem becsülöd? Hát haragszol rá?

— Azt épen nem mondom.

— No hát akkor ne a világ nyelve vezesse a barátságod, hanem a szived után

indulj. Nem fúvod azzal a csóvát, hanem olyan barátot találsz, a ki elnyomni segíti. Épen arra ballag, ott beszél a kovácscsal, szólítsd be.

— No megteszem.

Nemsokára együtt tért be a két jó czimbora, de Magó János szeme nem mosolygott. Olyan leverten lépegetett biz' az, mint a beteg bárány s szinte neki búsulva köszöntött:

— Adjon az isten, édes sógorasszony. Bajosan vagyok szivesen látott vendég, de ha pirulásba kerül is, még is el kellett jönnöm.

— Mindig jó vendég az, a ki megosztja a gazda baját.

— Ugy-e János? Együtt kanalaztuk a fölét, hát illik, hogy együtt kanalazzuk az alját.

— Jól mondod, Mihály. Hát a Juczika hogy van?

— Jól vagyok, édes János bátyám! Itt vagyok la! Adjon isten jó napot!

— Ha te kivánod, hát jó lesz, de magamtól kicsit bízom benne.

— Ha még János bácsi is borúsnak látja a napot, nekünk mikor sütne? Pedig hiszek benne, hogy majd csak elhajtja a szél a felhőt.

— Mennyköve is lesz annak az orkánnak. Oda vágtam volna már a Gerő Pista fejéhez, de búvik előlem. Befészkelte magát a «Darázs»-ba, de én oda többet nem teszem be a lábam, hanem majd kikerítem másutt.

Erre a beszédre az anyja háta mögé bújt a leány, s ott hallgatta gyötrődve, a mint szólták, szapulták azt a legényt, a kiről egyikök sem tudta, hogy hozzá van a boldogsága fűzve.

Mikor aztán Magó jól kiadta a mérgét, hát azt mondta, hogy ezen a dolgon nem lehet már változtatni, hanem a mi rajta áll, azt tiszta lélekből megteszi. De erre csak egy módot tud.

— Micsoda az sógor?

— Ne gondoljátok, hogy azért beszélek,

mert a magam fazeka mellé akarom vele kaparni a parazsat, de én mást nem tudok.

— Csak mondd el.

— Ugy látom én, hogy sok időbe kerülhet, mig kitudjuk az igazságot. Egy bizonyos. A Juczit hírbe hozták velem. Mást se beszélnek a piaczon. Hiába meszeljük szép szóval a Benkőék házát, sarat lát rajta minden ember. Hanem hallgass ide, Juczikám! Ha az életemmel válthatnám meg a meghurczolt híredet, hát azt is érte adnám. De megteszem azt, a mi tőlem telik. Velem hozott a rossz nyelv hírbe. Szó se igaz ugyan belőle, de a világ nyargal az olyan híren, a mit a más becsületével abrakolnak. Ha te is ugy akarod, meg mindnyájan ugy akarjátok, végét szakíthatjuk ennek a hajszának. Nem vagyok már legény, de nem is ura még a hátamnak az idő. A tejbe is van mit aprítanom, hátha nem veted meg a szeretetemet, ha számítasz az igaz becsülésemre, légy a feleségem!

Benkő Mihály válaszolt először:

— Csak ugy ismerem, sógor, a szívedet, mint a magamét. Örülök, ha még erősebbé válik közöttünk a barátság, meg a szeretet. Én minden gondolkozás nélkül rád merem bízni a lányom boldogságát. A feleségemen meg a lányomon áll a többi.

Aztán a Benkőné folytatta.

— Ha az uram vissza tudta hozni közénk a boldogságot, bízom benne, hogy ezután a sógor se marad el a tisztességben tőle. Ha a lányom hajlandósággal viseltetnék a sógor iránt, én jó lélekkel belenyugszom a kérésébe. Határozz, leányom.

Most már a Juczin lett volna a sor, de nem tudott felelni. Oda húzódott az anyja keblére.

— Ugy-e, máskorra hagyod a feleletet, édes leányom?

— Nem hagyom máskorra. Nem vetem meg János bátyám a kérését, de ha igent mondanék, a bajomat tetézném.

— Miért húgom?

— Igaz, hogy rossz hírbe hoztak, de azt

még jóra fordíthatjuk. Hanem ha hozzá mennék, öreg koromban is azzal mutatnának felém: a Benkő Juczit szánalomból vette el az ura.

— Ennek a hazug szónak az én szeretetem fogná be a száját.

— Hát aztán el tudna venni a nélkül, hogy tudná, hogy szeretem-e?

— Nekem elég, ha becsülni tudsz. Én hű, szerető urad leszek.

Benkő Juczi egy keveset gondolkozott magában. Azt gondolta, hogy az a másik őt már elfeledte és hamar el tudta feledni. Aztán odaállt Magó János elé s azt mondta: Hát felelek, János bátyám! Tisztázzanak ki először abból, a mit rám fogtak. A mikor a világ azt mondja, hogy Benkő Juczi ártatlan, akkor a felesége leszek.

— Ha addig élek is, hát kitisztázlak. Nem magamért, hanem magadért.

Még egy darabig meghányták-vetették a dolgot, de hogy Szabóné azt mondta Magó Jánosnak, hogy az öreg tizedesnek már van

egy szál a kezében, hát Magó János szedtevette a sátorfáját, aztán ment az öreg után.

Mikor nagy nehezen ráakadt, mindjárt azzal kezdte, hogy micsoda hát az a szál, a melylyel azt a kendőhistóriát le lehet gombolyítani?

Az öreg Várhágó ismerte azt a szálat, most legelőször is a Gerő Pistával kellett volna beszélni, aztán a Benkő Juczit kellett volna faggatni, kiderült volna az egész dolog; csakhogy nem köthette azt mindenkinek az orrára, a mire fogadást tett, hogy titokban tartja. Eddig pedig se annak a sora nem jött ki, hogy Gerő Pistával beszéljen, se Juczinak nem szólhatott. Mikor tehát Magó János tudakozódott a szál után, hát azt füllentette, hogy ő valamit álmodott s az álomból iparkodik majd ezt az esetet megvilágitani. Csakhogy Magó János nem adott az álomra semmit, mert ő a maga eszével sütötte azt ki, hogy más módon is meg lehet találni a dolog nyitját, csak ügyesség kell hozzá.

— Hallja-e, Gergő bátyám, van az én kezemben egy szál.

— Mi légyen az?

— A Kiss Imre.

— Kötélnek is beillenék.

— Aligha nem ráillenék. Sokat törtem rajta a fejemet, hogy mi módon juthatott az a kendő az én zsebembe? Utóvégre is azt gondolom, hogy a Kiss Imre keze játszott a dologban.

— Hogy-hogy?

— Hát ugy, hogy együtt jöttek Gerő Pistával a korcsmába, aztán mikor a mándlim levetettem, hát a Kiss Imre kotorászott körülötte.

— Micsoda? Elég! Elég! Most már csak rám kell bízni. Nyomon vagyunk. Teremtsük csak elő Kiss Imrét.

Könnyű volt ezt mondani, de annál nehezebb megtenni. A «Darázs»-beli veszedelem óta ugy eltűnt Kiss Imre, meg Kóróné, mintha a föld nyelte volna el őket. Kóróné érezte a bűnét, mert ha ez a kendő-

dolog nincs, hát nem esett volna nagy baj. Nem is merte volna magát mutatni egy fél világért. Kiss Imre pedig nem érezte ugyan a bűnét, de maga se tudta miért, nagyon gyötörte valami az oldalát. Hűséges embere volt a Benkő háznak, aztán most ugy érezte, hogy habár akaratlanul is, de ő volt oka annak a nagy galibának, mert ha ő nem csalogatja Pistát, ma is békesség volna a házban. Annyira restelte a dolgot, hogy be nem merte tenni a lábát a városba, hanem elkóválygott a messze szőlők közé.

Pár napra azonban, mikor már elmult a vihar első szele, Kóróné is beballagott a piaczra egy kis friss ujságra, s Kiss Imre is bekukkantott a «Bögölyszeműhöz» egy korty pálinkára. Az isten is ugy akarta, hogy épen akkor találkoztak össze egymással a Magó János háza előtt, mikor a tornácz alatt javában tanakodott Magó János a tizedessel.

Az öreg Várhágó füle rögtön megismerte a hangokat s az első dolga is az volt, hogy rögtön előkereste a papirost meg a plajbászt,

aztán azt mondta, hogy mindjárt megalakítjuk a törvényszéket, szaladjon ki uram-öcsém e két vádlott után.

Jól hallatszott már a Kiss Imre borízű hangja, amint korholta Kórónét.

— No ha nem volna olyan sietős dolgom, visszacsalnám kigyelmedet a patikába, aztán megtraktálnám a kedves italával, vennék egy liter választóvizet.

— Juttasson az isten belőle kendnek egy vödörrel.

— Mit vitáznak Imre bátyám? — szólt ki Magó János.

— Csak kötekedtem. Adjon isten.

— Adjon isten! Jöjjenek csak be kigyelmetek egy szóra.

Mikor a két öreg belépett s meglátták a tizedest, Kiss Imre megcsóválta a fejét, Kóróné pedig vissza akart illanni, de Várhágó Gergely keze bele csimpaszkodott a kendőjébe s betuszkolta a kamrába.

— Maradjon csak igy kigyelmed, majd a hír-hordogatásért mindjárt megered a vizsgálat.

A Kóróné bezárása után visszament a tizedes, s leült az asztal mellé. Némán hallgatta, a mint Kiss Imre beszélte Magó Jánosnak, hogy Benkőékhez indult, mert már a szüret iránt kellene beszélni. Itt a borzsákvétel ideje, meg az edény tisztogatás. Az egész mesterségét elmondta volna, ha a tizedes bele nem vág:

— Felfüggesztjük a szüreti eszmecserét. Foglaljon helyet itt kigyelmed.

— Tán csak nem akar kigyelmed velem megint vitázni?

— Kend részéről tiltatik a kérdezgetés, hanem leginkább mint vádlott fogja be a száját. Tudja-e kend, hogy mindent tudunk! Há?!

— Én biz' nem tudok mindent, mert még azt se tudom, hogy a Benkő uram sutúja ki van-e reperálva.

— Ne beszéljen itt kend sutúról, mikor mándliról van a tárgyalás.

— Micsoda mándliról?

— Mindent tudunk! Há?

— Akkor se szoktam kigyelmedet megérteni, mikor sokat beszél, de most meg ugy se értem.

— Majd mindjárt világosság lészen, ha egymásból kifolyólag elsoroltatik a ténykörülmény. Mit kutatott kend a «Darázs»-béli alkalmatosságnál a Magó János zsebében?

— Én a Magó János uram zsebében? Semmit! Az eczetet dugtam a szék mellé.

— Mit, eczetet?

— Azt hát.

— Eczetet a korcsmában?

— Ott!

— No ez fontos első alanyi tényálladék.

— So'se volt biz' az nyáladék, mert ugy megmarta a gyomrom, hogy még most is eczetes uborkának érzek minden ételt.

— Mi volt benne olyan maró, hogy még a kend gyomrának is árthat?

— Azt a Kóróné tudja! Ő kotyvasztotta.

— Kóróné? Hogy jutott az oda?

— Hát ő tőle hoztam. Majd leszakította a kezemet az a félakós üveg.

— Ime itt a bűnös ellentmondás. Kend egy félakós üveget akart a Magó János uram zsebébe beledugni? Há?!

— Olyan bolond nem vagyok. Csak a háta mögé dugdostam, mert a Kasza Zsófi azt hagyta meg, hogy titokban csempésszem a korcsmába.

— Micsoda? Titokban? Csempészkedés? Mi czélból?

— Tudja az ördög?! A Kóróné csinálta, az ad számot róla.

— Felfüggesztetik kend részéről a tárgyalás, hanem forduljon arczulattal visszafelé.

— Minek forduljak?

— Azért, hogy a további folyamatban ne lehessen arczjátéki figyelem. Kend aztán akkor szóljon, ha kérdezem.

— Várhágó kinyitotta a kamrát, előhozta az öreg asszonyt s oda állítá maga elé.

— Álljon ide kigyelmed. Hasztalan a tagadás. Hasztalan!! Érti kigyelmed, hogy hasztalan, mert mindent tudunk. Ugy-e már reszket kigyelmed? Há?!

— Mit ijesztget tizedes uram? Mit hibáztam?

— Hibázott? Bűnbe van keverve! De kezdjük az elején. Mi volt abban a gyomormaró italban?

— Melyikben?

— A melyiknek eltitkolási érdeke a Kasza Zsófi által kivántatódott.

— Hát . . . izé . . . miért kérdi azt tizedes uram?

Nagyot ütött az öreg tizedes az asztalra s csak ugy pattogott:

— A törvény sújtása csap le a hazug szóra, mert élet-halál függ tőle.

— Uram isten, ne rémítsen, hisz nem volt abban semmi méreg.

— Hát mi volt?

— Hát nem volt benne semmi egyéb, mint a Kasza Zsófi égetett hajának a hamva, nyolcz napos macska körmével kapart kigyó hagyma, meg újholdnál főzött bőregér mája.

De erre már visszafordult ám a Kiss Imre s felemelt kézzel kiáltá:

— Tyüh, az idegen árgyélusát! Hát azt itatott kend velem?

— Csend legyen! Ne zavarja kend a vallomást, hanem, mivel nyilatkozni óhajt, hát nézzen a Kóróné szemébe.

— Egyebet nem beszélek, mint hogy miért nem mondta nekem azt kigyelmed, hogy micsoda istentelenségek vannak abban az italban?

— Miért mondtam volna? Láttam mikor kigyelmed kivette a zsebéből, aztán hajtogatta. De én azt se tudtam akkor, hogy kendnek volt-e szánva, vagy másnak.

— Ugy hazudik mint a jégeső! Már hogy fért volna az én zsebembe a félakós üveg?

— Ne csürje-csavarja a dolgot. Ne az eczetről beszéljen, hanem arról a miről szó van. Hát nem kendnél volt a bájitalos czifra üveg? Hát nem kend hörpintgetett belőle, mikor a Gerő Pistát csalogatta.

Várhágó Gergely ujra közbe lépett:

— Csend legyen! Ime tehát, két ügy között forgolódik az összetett bizonyíték s

mivel a bűncselekmény egy fontos része, a bájital önbeismerésben létezik, mit szól kend Kiss Imre hozzá?

— Én most hallok róla először.

Erre aztán az öreg Kóróné kerekedett felül. Csipőre tette a kezét s csak ugy dőlt belőle a sipítás:

— Nem fél kend, hogy elnyeli a föld a hazugsága miatt? Hát nem kend csalogatta mindig a Gerő Pistát a «Darázs»-ba? Hát nem kenddel együtt ment oda?

— Hogy változnék kigyóvá a kigyelmed nyakán a bájitalba főzött gyíkfarok, még én rám tolja az egészet. Mi hibám van nekem? Kasza Zsófi azt mondta, hogy szeretné, ha Gerő Pista is járna hozzá, mert nótás legény. Hát aztán addig beszélgettem vele, hogy egyszer eljött. Hát talál ebben hibát tizedes uram?

— Majd meglátjuk! Mi volt az a szóbeszéd?

— Mi volt? Hát bor, gyümölcs, szerelem, búbánat, mulatság, szüret, házasság, meg a jó isten tudja.

— Házasság? Miféle házasság?

— Hát szóba jött a Magó János uram meg Benkő Juczikának a házassága, ugy a hogy Kasza Zsófi elmondta.

— Hogy mondta?

— Hát csak azt mondta, hogy a Juczika Magó uramnak van igérve.

— Semmi többet?

— Semmit! No hát mi hibám van nekem? Hanem ez a bűbájoló, boszorkányokkal czimboráló vén asszony csak engem akar bemártani, pedig mindenben ő a hibás. Hisz' ha erre bíznák, hát a lelke még arra is rávinné, hogy rám fogná, hogy abban a keszkenő-sorban is én vagyok a mester. No, ki csinálta azt a keszkenő-galibát? Mondja no, hogy azt is én!

Az öreg tizedes ujra nagyot vágott az öklével az asztalra s rámordult Kórónéra:

— Ki csinálta? Mindent tudunk! Há?

— Abban se én vagyok a hibás.

— A hiba minéműségének itélete nem kigyelmedet illeti. Itt csak a tényálladék

megállapításra lehet észrevétel, tehát a keszkenőre czélzó igazságra nyilvánítsa a nézetét. Mindent tudunk! Há?

— Én nem tudtam . . . édes istenem egészen megzavarnak . . . én az utczán találtam azt a keszkenőt, mit tudtam én, hogy kié? Kasza Zsófi majd csak erővel vette ki a garabómból.

Magó János felugrott e szóra, az öreg tizedes homlokára tette az ujját, Kiss Imre pedig elkezdett lármázni:

— Ihol ni! Az istennek fényes napja szivárványnyá világítja az én ártatlanságomat.

A tizedes csak annyit mondott, hogy ezután következni fog a törvény rendes útja, de ezt már Kiss Imre nem hallotta, mert szaladt el Benkőékhez. Mire Magó János meg az öreg tizedes oda értek, akkorra már azok mindent tudtak.

Magó János oda állt Benkő Juczi elé s azt mondta: no édes húgom, Juczikám, tisztára van mosva az ártatlanságod, a mikor akarod, akkor tartjuk meg a kézfogót.

De ebbe már Benkő Mihály szólt bele:

— Holnap lesz a szüret, az isten is ugy akarta, hogy kettős ünnepet üljünk.

Az öreg tizedes nem értette a beszédet.

— Kiről van itt a beszéd, öcsém uram?

— Ugy, igaz az! Hisz' Gergő bátyám még nem is tudja! Hát Magó sógorral jegyezzük el a lányom.

Várhágó Gergely nagyot nézett a lányra, de az a földre sütötte a szemét. Aztán elkezdett magában gondolkozni. Mi történt itt? Mikor azt gondoltam, hogy most már kiderítem a dolgot, akkor vagyok legjobban belezavarodva. Most már ujra kezdhetem... mégis csak a Pistán meg ezen a lányon kellett volna kezdeni a vallatást... meg van itt az egész világ bolondulva.

Bizony felfordult volt az a világ, de hát ki állhatja utját a sors szekerének.

Az egész háznép vigan készült a szüretre, csak Juczi kereste a magányt, hogy magát kisírhassa, meg az öreg Gergő bácsinak a fejét szállta meg akkora gond, hogy

aznap ugyan nem volt semmi hivatalbéli intézkedés.

Benkő Mihály estefelé kivitte a kocsin az edényeket a szőlőbe, aztán Kiss Imrének a nyakába akasztott egy nagy kulacsot s lelkére kötötte, hogy reggelre hiba ne legyen.

Kiss Imre egymagára maradt és amint épen ölelgette a kulacsot, egy sötét alak közeleg feléje. Lassan halad, kémlelődik, aztán megáll s benézve a hordók közé, halkan kérdi:

— Alszik Imre bácsi?

— Nem én! Ki az?

— Én vagyok, a Zsófi.

— Hogy kerülsz ide?

— Magam sem tudom, elbolyongtam.

— Mit bolyongasz erre ilyenkor?

— Nem látta Imre bátyám a Gerő Pistát?

— So'se láttam én. Nem én nálam van őrzetőben!

— Hogy a multkor ott volt nálam, olyan jól mulatott, azt gondoltam so'se válik meg

tőlem, de biz' azóta egyszer se tette be a lábát, pedig megigérte. Tán beteg?

— Tudja isten! Hallom néha dalolni.

— Künn van a szőlőben?

— Ali ha nem künn van. Miért kérded?

— Szeretnék vele találkozni.

— Miért?

— Miért? Hát csak kivánhatom látni azt, a kit legjobban szeretek a világon?

— Hát aztán te is ugy tetszel neki?

— Ugy vettem észre, hogy tetszem.

— Ha szeret hát majd elmegy hozzád.

— Bátortalan. Én meg nem mehetek a szőlejükbe, mert ott van az anyja.

— Ha csak az a baj, az a legkisebb, dalold végig a közt. Ha szeret, akkor a hangodra megjön a bátorsága. Nagy sor a szép nóta, húgom!

— Igaza van. Hozzám is csalom én a nótámmal.

Nemsokára aztán panaszos madár dalaként hangzott fel a közből a nóta.

Kicsit elszundított az öreg s egyszer csak

arra ijed fel, hogy nagyot puffan a háta mögött a hordó.

— Ki az?

— Ijedezik kend ugy-e, mert azt gondolja, hogy a lelkiismerete puffan?! Kis számolni valónk van.

Te vagy, Pista? Ne bomolj! Mi számolni valód volna te néked vélem?

— Nem akar kend tudni róla? Hát nem kend rántott bele a bajba?

— Én-e? Mivel?

— Mivel? Hát ki csalt engem a «Darázs»-ba?

— Én is csak ott voltam, még sincs tőle bajom.

— Nem ám! Mert az istennyila is a fába csap inkább, mint a gazba!

— Mert a gaznak esze van, meghúzódik. A fát meg azért éri, mert ágaskodik.

— Ki bujtatott fel?

— No már más ember is azt mondja ott, hogy nem volt illendőség tőled olyan népnek a becsületében gázolni, mint a Benkőéké.

Mert akár mi bajod is volt velük, ha jóravaló legénynek tartod magadat, hát tudhatnád, hogy nem olyan szemét azoknak a becsületük, a mit te a mérgeddel lapátolhatsz.

— Benkő kezdte!

— Veszsző volt az a kérdés ahhoz a doronghoz képest, a mivel te ütöttél. Hanem még se fogtad jól a markodba, mert ugyancsak visszapattant ám rád az ütés.

— Mivel pattant vissza?

— Hát csak azzal, hogy most már az egész város tudja, hogy a mit te fogtál a Benkő Juczira, abból egy szó sem igaz, de a helyett mást beszélnek.

— Mit?

— Hát az a híre, hogy te meg Kasza Zsófi egyetértve dugtátok Magó János zsebébe a keszkenőt, csak azért, hogy Benkő Mihályt kitúrjátok a «Darázs»-ból, aztán te légy a kaptár heréje.

— Ki mondja?!

— Ki mondja?! ki mondja?! Nem olyan a pletyka, mint a fa, a melynek megtalálod

a gyökerét, hanem olyan, mint a hinár, a melynek nem akadsz a tövére, még is ugy körül fog, hogy bele veszhetsz.

— Nem elég, hogy lelkemet elrabolták, most még a becsületemet is kivánják utána?

— Jaj öcsém, a ki azt gondolja, hogy folt támadt a becsületén, mossa le róla. Látod, én ugy állok, mint a színarany. Engem is bemaszatolt ám az a dolog, csakhogy én lemostam magamról.

— No hát rajtam ugy se szárad. Ha nem tűrtem szó nélkül Benkőnek egy szavát, hát a becsületemben sem hagyom gázolni őket.

— Mit csinálsz?

— Tudja isten! Sokat gondol az ember.

— Sokat ám. Most is itt keresett Kasza Zsófi.

— Engem? No ha még egyszer találkozik vele kigyelmed, hát mondja meg neki, hogy ne járjon utánam. Csak boros észszel hajlottam hozzá, de so'se szerettem. Ne koptassa utánam a papucsát, hanem kerüljön, mert ha még egyszer a nyomomban

érem, hát ugy elvehetné az eszemet a méreg, hogy aztán nem segítene rajtam a megbánás.

— Ha akarod hát megmondom. De azt most már csak elhiszed ugy-e, hogy én semmiben sem vagyok hibás?

— Mit bántsam kendet? kicsi a kend bűne ahhoz, a mit más követett el rajtam. Igaz, hogy ha nem csal a «Darázs»-ba, hát nem jár a világ szája rajtam, de ha csak a világ szájajárásáért bántanám kendet, mit kellene akkor azzal tennem, a ki a csalogatásával megutáltatta velem a világot.

— Ne keseregjél öcsém! Nem lehet még neked olyan bánatod, hogy megutálhatnád a világot.

— Mielőtt elválnánk, egy kérésem volna kigyelmedhez.

— Micsoda?

— Azt hallottam, hogy ma lesz a Benkő Juczi kézfogója.

— Ma ám?

— Jó szomszédja voltam annak a lány-

nak, nem feledkezem meg róla. Az őszi hideg letarolta már a szép virágot, de a gunyhónk előtt másodszor virított a körtefa... Leszakítottam egy virágját, adja oda kigyelmed neki. Mondja meg, hogy ha az én szavamért még könye volna, hát hullajtsa erre a virágra, a mely levélhulláskor fakadt az ágon. Itt van, Imre bátyám, tűzze addig a kalapja mellé.

— Ne ríkass meg öcsém?

Nagyon megszomorodott Kiss Imre. Nem ismerte ugyan a bánatot, de most ugy a szívéhez beszélt az a legény, hogy szinte szeretett volna vele együtt búsulni. Nem is tudott elaludni. Egy álló helyéből bámulta az eget, s még akkor is ugy állt, mikor már a szüretelő nép nagy zajjal zúdult be a kis ajtón. A szüretelő lányok egyszerre körülkapták s enyelegve köszönték:

— Pálinkás jó reggelt kivánunk, Imre bátyám!

— A reggel megvan, de a pálinkát nem látom.

— Az is itt van. Ne kezdje el kend panaszszal a napot. Mondja Benkő Mihály.

— Isten éltesse gazd'uram.

— Nincs-e hiba, Imre bácsi?

— A hol Kiss Imre csap fel csősznek, ott a tolvaj is keresztet hány magára.

— Én is úgy ismerem. No lányok, asszonyok, ide kell beállni az első pásztába, aztán fogjatok szaporán a munkához, annál több idő marad a mulatásra

Nemsokára Magó János is jött a czigányokkal s a pászta közül felhangzó szedők

dalát muzsikaszó kisérte. Szedő legény, csöbrös legény vígan sürgött-forgott, s a szőlőt taposni Kiss Imrének ugyancsak volt tánczolni való dolga a kádban.

A tizedes hivatalbeli komolysággal igazgatta a munkát. Máskor ő szokta tréfákkal tartani a népet, de most nagyon mogorvának látszott az öreg. Nagyon bánthatta valami, mert a szemei mindig a Juczit nézegették,

s majd minden lépésére meg-megcsóválta a fejét. Pedig hát azon a lányon nem látszott semmi. Igaz, hogy halvány volt a képe, de hát mikor az a szégyen érte? A fejét se tartotta büszkén, inkább lecsüggeszté, de hát menyasszony volt, annak pedig nem lehet pajzán kedve, csak nem szólatja meg magát? Máskülönben csak ugy sürgött az, mint máskor, s a mint elvégezte az anyja körül a dolgát, mindjárt kapta a garabót s szaladt a szedők felé. Kiss Imre mellett haladt el az útja, hát tréfásan oda szólt hozzá:

— De jó kedve van, Imre bátyám? Ugyan vígan tánczol?

— Vígan ám, Juczikám, pedig sok keserűség ért hajnalban.

— Ugyan mi?

— Jöjjön csak közelebb, majd megsúgom. Itt járt a Gerő Pista. Nagyon búsan panaszkodott.

— Miért volt itt?

— Hát elbucsúzott tőlem. Azt mondta, hogy nem teszi be ebben az életben a városba

a lábát, elmegy világnak. Aztán meg is kért valamire.

— Mire?

— Először arra kért, hogy mondjam meg Kasza Zsófinak, hogy ne járjon utána, mert ha még egyszer szólni talál hozzá, hát nem tudja, hogy mit csinál vele.

— Hát már nem szereti?

— Dehogy szereti. Soh'se is szerette. Az kötötte rá magát, de hiába kötötte, nem akadt rajta. Aztán magának is üzent valamit.

Megrezzent a lány. Ellepte a pir az arcát.

— Nekem? Mit mondott?

— Azt mondta, hogy mivel jó szomszédja volt, hát a kézfogójára küld virágot. Ki akarja vele engesztelni. Azt mondta, hogy ha volna még a szaváért könyje, hát hullajtsa erre a virágra, a melyiket levélhullás fakasztott az ágon.

Szótlanul vette el a lány a virágot. Oda tűzte a keblére, aztán szinte támolyogva ment a szedők felé. Szerencsére rákiáltott az anyja:

— Hozzál vizet a kutról, kis lányom!

Erre a szóra ujra magához tért, bement a korsóért, azután ballagott a kút felé. Itt nem látta senki, itt kisírhatta magát.

De azt csak ő gondolta, hogy nem látják. A bakhát mellett a bokros kerítés mögött állt Gerő P sta.

Mikor oda ért a

kúthoz s merte a korsót, levette kebléről a virágot s némán nézte. Aztán mintha hozzá beszélt volna :

— Én téptem szét az egész boldogságát, mégis ő küldött nekem virágot... de már késő... te kis virág, milyen hamar elhervadsz majd a keblemen... bánatos pusztaságban pihensz te ott... harmat helyett csak köny hull rád. Hej, hiába süt a nap ragyogva, szebb ez a mély kútfenék... milyen jó lehet itt megpihenni, a hol a szemfödőn az isten szép egének a képe látszik... te kis virág, egyik feled maradjon még nálam, a másik menjen előre... bucsúcsókot adok, aztán eredj be abba a mély fenékbe... nem haragszol, ugy-e édes istenem, ha én is oda vágyom, a hol egednek a szelid tükre nem háborgatja a pihenést... milyen szépen dalolnak a lányok... milyen szép a virág temetése.

Az a másik meg oda künn a bakhát mögött a szellővel beszélt:

— Ide csalt a bús nóta... hát ott van a kebleden a virág? ... Nem szólhatok hozzád, de látom, hogy a lelkem gondját mégis megérzi a szived ... Eh, már mindegy, hadd érezze jobban! Ha rám szakad is az ég, szembe

állok még egyszer veled. Nem azért, hogy panaszkodjam, de nem tűröm, hogy az én rossz híremmel béleljed ki a menyasszonyi koszorúdat. Ha bánt a hűségem, akkor tövis lesz a koszorúdból.

Mikor Juczi a gunyhó felé haladt a korsóval, hirtelen megállt s a szivéhez kapott. Nem tudott szólni, csak merőn nézte a büszkén belépő Gerő Pistát.

— Adjon isten, Mihály bátyám!

— Tán eltévedtél öcsém?

— Nem tévedtem. Ide volt a szándékom.

— Ugyan mi járatban?

— Olyan rövid a dolgom, hogy nem akasztom meg kigyelmeteket a munkában. Két oka van, hogy eljöttem Az egyik az, hogy mivel elvet a szomszédságukból a sorsom, nem akarok ugy elválni, hogy meg ne kövessem kigyelmedet azért, a mit boros fejjel cselekedtem.

— Szép tőled öcsém. Zokon esett a szavad, mert nagy bántást követtél el rajtam,

a ki második apádként szerettelek. De igaz megbánásért igaz szivből jön a bocsánat. Itt a kezem.

Ezalatt a szüretelők közül egész csomó kiváncsi verődött össze s jóformán megállt a munka.

— Köszönöm Mihály bátyám, de még egy szavam volna.

— Beszélj.

— Ki az, a ki azt gondolja rólam, hogy engem a Kasza Zsófi szeme csalogatott a «Darázs»-ba? Talán te gondolod, Juczi?

Nem válaszolhatott Benkő Juczi, mert nagy

zaj hallatszott a szedők felől: Üsd!... üsd! tépd meg a haját... rúgjátok ki... most is a legényt csábítaná el?

Garabók, botok, göröngyök röpültek egy kendőbe burkolt asszony felé, a ki menekülve szaladt a gunyhó iránt s kétségbeesetten kiáltozá: mit bántotok? mit üldöztök? ott azután megbotlott, s amint elesett, vad dühvel kapta fel Gerő Pista a baltáját s ész nélkül rohanva kiáltá:

— Én ütlek agyon, te isten átka, a ki még most is a gyalázatot hordod a nyomomba.

A földön fekvő asszony felpillantott s a kendő alól Kasza Zsófi elhomályosult szemei ijedve tekintettek fel a villogó baltára, de abban a pillanatban elébe ugrott valaki, a ki őt magához emelve indulatosan kiáltá:

— Nem resteltek egy védtelen asszonyt üldözni? Senki se bántsa! Menj isten hirével. Ha volt is bűnöd, az én telkemen a hajad szála se görbülhet meg tőle.

Benkő Mihályné tartotta fel védő kezét Kasza Zsófi felett.

Az öreg tizedest nem hatotta meg ez a beszéd, hanem torkaszakadtából kiabált:

— Elveszítetted a korcsmáltatási jogot! holnap kézbesítem a végzést! Elmehetsz a czimboráidhoz a pokolba! Ki kell lökni innen!

A szedők rázúditották: ki kell lökni!!

Benkőné ujra csendet intett, s szelíden megfogta a megcsúfolt asszony kezét.

—Gyere velem, én nem engedlek bántani. Ha félsz, elkisérlek.

Kasza Zsófi nem mozdult meg.

Az a hetyke asszony egyszerre olyan lett, mint egy koporsóra boruló angyal. Isten tudja micsoda különös érzés szállta meg a szívét, könyes szemekkel nézett Benkőnére s olyan volt a hangja, mintha imádkozva gyónta volna a bűneit.

— Bezárják a korcsmám. Hát a kenyeret is elveszik tőlem. Mindenki üldöz, még a kiért az életemet adnám, ő is. Ő is kezet

emelt rám! Mindenki elhagyott, mindenki megvet, csak . . . csak az emeli fölém védő kezét, a kinek az életben én okoztam legtöbb bánatot.

Erre hirtelen lehajolt s a szüretelő nép bámulva nézte, hogy a hires, büszke Kasza Zsófi sírva csókolja annak az asszonynak a kezét, a kire eddig a gúnynál egyéb szava nem volt; könyezve csókolta, könyezve mondogatta:

— Boldogult édes anyám csókja óta ez a csók volt az, a mely igaz balzsamot csöpögtetett a szivemre. Köszönöm kigyelmednek, hogy ezt megengedte.

Aztán felállt, ujra a büszke Kasza Zsófi lett belőle, mikor Gerő Pista felé fordult:

— Most pedig, Gerő Pista, készen állok a halálra. Különben is halott vagyok. De mielőtt kidobnak az árokba, hát még ennek az angyal jóságú asszonynak, a maga jóságáért, meg a lánya igaz szivéért meggyónok. Tudja meg kigyelmed, tudja meg az egész világ,

hogy Juczinak Gerő Pista volt az igaz szeretője!

A nép száján megfagyott a bámulattól a szó, de Benkő Mihály feldühödve kiáltá: új pletykával tetézed a bűnöd, te elvetemült teremtés?

Ki is akarta lökni, de most már a tizedes ugrott közbe s az kiáltá:

— Ne bántsa! igaza van! hadd beszéljen!

— Beszélek is. Tudja hát meg a világ, hogy Gerő Pistát mind a ketten szerettük. Hanem én megalkudtam négy szem között Juczival, hogy az anyja boldogságáért ő lemond Pistáról, én meg cserében lemondok az apjáról.

Benkő Juczi most is szótlanul állt. Nem is tudott szólni. Az anyja keblére hulló könyei beszéltek.

Gerő Pista se tudott szólni. Hullámzott a melle, vadul forgott a szeme, aztán ujra felkapta a baltát, neki ugrott az asszonynak.

— Hát csak az én vesztemre teremtett téged az isten? No hát veszsz el!

— Szétvághatod a fejemet, kész vagyok a halálra.

Most meg Juczi kapta meg a Gerő Pista kezét.

— Ne vágj te az isten dolgába. Te pedig bűnbánó asszony, ne a halálra gondolj, hanem először oda az égre, a kinek az urát eddig nem ismerted. Eredj békével. A mi bocsánatunkkal térjen az első áldás a lelkedre.

— Hát te is megbocsátasz?

— Most oda adom a kezem. Itt a bocsánat.

— Köszönöm. Veled győzött le az isten. Nem hallotok többet rólam.

Őrültként rohant el az asszony, a szüretelő nép közül pedig kivált Magó János s azt mondta Juczinak:

— A virág kelyhében csillogó harmat nem ragyoghat tisztábban, mint a hogy a te lelked ragyog most előttünk. Igazad volt, mikor az

istenben biztál. Most már tisztázva vagy, kézadással válaszolj hangosan, akarsz-e menyasszonya lenni annak az embernek, a ki a férfiasságával meg a hűségével méltóvá tette magát hozzád? Ennek a kéznek válaszolj! Azzal beletette a lány kezét Gerő Pista kezébe, de biz' azok nem válaszoltak hangosan, hanem ott isten szabad ege alatt, emberek láttára egymás fülébe súgták az örök szerelmi esküt.

MOZGÓ KÖNYVTÁR

OSZK

OSZK

Az eddig megjelent és kapható kötetek jegyzéke:

Váradi Antal. **Hamis istenek.** Regény a társadalmi és művészéletből. Pataky László eredeti rajzaival (1.50) ... —.50

Carmen Sylva. **Házasság szerelem nélkül.** Pataky László eredeti rajzaival (1.50) ... —.50

Tolstoj Leó gróf. **Iljics Iván halála.** Oroszból fordította: Szabó Endre. Richter Aurél eredeti rajzaival (1.50) ... —.50

Gabriel D'Annunzio. **Giovanni Episcopo.** Pataky László eredeti rajzaival (1.50) ... —.50

Kada Elek. **A darázs mérge.** Pataky László eredeti rajzaival (1.50) ... —.50

Kabos Ede. **Fehér éjszakák.** Pataky László eredeti rajzaival (1.50) ... —.50

Gréville Henry. **Chènerol.** Fordította: Fekete József. Pataky László eredeli rajzaival (1.50) —.50

Kóbor Tamás. **Muzsika és parfüm.** Aczél Henrik eredeti rajzaival (1.50) ... —.50

Gárdonyi Géza. **A báró lelke.** Pataky László eredeti rajzaival (1.50) ... —.50

Tábori Róbert. **A templom kulcsa.** Pataky László eredeti rajzaival (1.50) ... —.50

Scossa Dezső. **Amor Verus.** Pataky László eredeti rajzaival (1.50) ... —.50

Malonyay Dezső. **A gyáva.** Pataky László eredeti rajzaival (1.50) ... —.50

E köteteken kivül

hasonló kötésben

még a következő művek kaphatók:

Gabányi Árpád. **Arczisme.** A szerző saját rajzaival. A legérdekesebb, a maga nemében páratlan mű (1.—) . . . . —.50

Marco Praga. **A szőke asszony.** Olasz regény (1.70) . . . . . —.70

Pierantoni-Manzini Grazia. **Costanza.** Olasz regény. Remek szép illusztrácziókkal, fényes nyomdai kiállitás (2.–) 1.—

Zola Emil. **Pascal orvos.** Regény. Egyedüli jogositott magyar forditás: Cserhalmi H. Irén és Gerő Attilától (2.—) 1.—

Jegyzet: A zárjel közötti árak a volt bolti árt jelzik.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár